

Č E S K Á V Ý T V A R N Á S C É N A 1 9 6 9 - 1 9 8 5

ART
WHEN TIME
STOOD STILL

**umění
zastaveného
ČASU**

AKCE
KONCEPTY
UDÁLOSTI

ČESKÁ VÝTVARNÁ SCÉNA 1969-1985

UMĚNÍ ZASTAVENÉHO ČASU

ČESKÉ MUZEUM
VÝTVARNÝCH UMĚNÍ
V PRAZE
ZÁŘÍ-LISTOPAD 1996

MORAVSKÁ GALERIE V BRNĚ
PROSINEC 1996 - LEDEN 1997

STÁTNÍ GALERIE V CHEBU
ÚNOR-DUBEN 1997

ART
WHEN TIME
STOOD STILL

**umění
zastaveného
ČASU**

AKCE
KONCEPTY
UDÁLOSTI

LEKKE MUSEUM
KONSTANTIN LINDA
1941-1942
MORAVSKA GALERIE V BRNO
PROSINEC 1998 - LEDEN 1999
STÁTNÍ GALERIE V BRNĚ
ODRŽOVEN 1997

Pořadatelé výstavy děkují Národní galerii v Praze, Galerii hlavního města Prahy, Moravské galerii v Brně, Galerii moderního umění v Hradci Králové, Východočeské galerii v Pardubicích, Alšově jihočeské galerii v Hluboké nad Vltavou, Galerii výtvarného umění Klatovy - Klenová, Galerii umění v Karlových Varech, Státní galerii výtvarného umění v Chebu, Galerii Benedikta Rejta v Lounech, Galerii moderního umění v Roudnici nad Labem, Galerii výtvarného umění v Litoměřicích, Oblastní galerii v Liberci a Galerii při Východočeské ZOO ve Dvoře Králové nad Labem za laskavé zapůjčení výtvarných exponátů. Děkují rovněž všem soukromým zapůjčitelům a autorům.

Autoři výstavy děkují za nevšední pomoc při sestavování dokumentace panu Jiřímu Hůlovi, dále pak za všestrannou pomoc Dr. Janu Křížovi. Za poskytnutí fotografické a jiné dobové dokumentace děkují Zdeňku Beranovi, Ivanu Kafkovi, Dr. Janu Křížovi, Jiřímu Hůlovi, Libuši Gebauerové, Kurtu Gebauerovi, Dr. Marii Judlové a arch. Josefu Chloupkovi.

Za odbornou spolupráci děkují doc. Dr. Jiřímu Šetlíkovi.

Poděkování patří rovněž všem autorům, kteří nám laskavě odpověděli na anketní otázky. Pořadatelé děkují také ing. Kamilu Bahbouhovi za obětavou pomoc při realizaci katalogu.

Poděkování sponzorům výstavy

ČESKÉ POJIŠŤOVNĚ
GALERII GEMA

II.beatový festival - Lucerna 1968
The Primitives Group
2nd beat festival - Lucerna dancehall, Prague
Foto: Jan SágI

Kapela Aktuál Milan Knížák - konec 60.let
The Aktuál band of Milan Knížák - end of the 1960s

Úvodem

Geopolitický vývoj Československa po roce 1968 přivedl jeho společnost od roku 1971 do období evidentní totality, do období zastaveného času. Je v samé podstatě umělecké tvorby a příbuzných tvůrčích aktivit hledat možnosti obrany, vyvolávat protitlak, odpor či rezistenci. Celé období, které chce výstava Umění zastaveného času zmapovat, je právě svědectvím takové reakce. Reakce snažící se různými prostředky a v různé intenzitě, chcete-li i autenticitě, v zastaveném čase zachovat si akční radius možností otevřených svobodných tvůrčích gest v sebenepríznivějších situacích, byť v případě této části zmíněné výstavy v intencích akcí, konceptů a událostí.

Poměrně široký okruh aktivit, které jsou předmětem této úvahy, a nakonec i podoby samotné výstavy, bohužel, veřejnosti nabízené s velkým zpožděním, ozřejmí povahu „jiné strany umění“ v kontextu simultánně vznikajících výtvarných děl, jejichž tvorba respektovala tradiční východiska a postupy výtvarných disciplín, jakými jsou malba a socha, i s jistými posuny, které přinesl nedávný vývoj výtvarného umění obecně.

Právě ono zpoždění zapříčinilo, že jsme dosud nakloněni chápat rezultáty „jiné strany umění“ jako cosi na okraji vážného umění, snad již hodné tolerování, bohužel nikoliv

Křížovnická škola čistého humoru bez vtipu - akce Vltava 1971
Crusaders' School of Pure Humour without Jokes - action Vltava
Foto: Helena Wilson

Landartové symposium Lemberk /Duňa Gerzonová a Jan Steklík/ 1969
The land art symposium in Lemberk (Duňa Gerzonová and Jan Steklík)
Foto: Helena Wilson

však jako rovnocenné ekvivalenty v jeho širokém poli. V tomto smyslu nepomáhají příliš ani odkazy ke světu, kde vývoj probíhal přirozeněji a kde tvorba iniciátorů byla často v zárodku zakódována a respektována, nestala-li se dokonce ve svém kulminačním období předmětem přednostního zájmu odborníků a kulturní veřejnosti.

Nezávisle na takovém konstatování, ač je zdejší stav informovanosti, zájmu či současného stavu výtvarného umění a jeho preferencí jakýkoliv, od první poloviny 60. let přibližně do první poloviny let 70. vznikala řada realizací s pozoruhodnými výsledky, které lze směle zařadit do celosvětového proudu aktivit, a kdy prakticky poprvé, a zdá se, že dodnes naposledy v historii se ve zdejším prostředí své doby se všemi problémy a v nepříznivém klimatu rekrutovala hrstka jedinců, jejichž tvorba vznikala v přímém duchovním, ale v řadě případů také zcela praktickém kontaktu se světovými protagonisty. Aby nebylo mýlky: nemáme na mysli pouze tzv. akcionalisty, ale i takové případy, kdy se umělci dotkli problematiky např. konceptuálních tendencí s jejich různými modifikacemi. Těchto několik autorů ostatně figuruje v obou částech naší výstavy Umění zastaveného času.

Nacházíme tak klíč k vysvětlení podtitulu této části výstavy: Akce, koncepty, ale také události. Událostmi rozumíme aktivity /nezaměňujme je s kolektivními či individuálními „Events“ jako specifickou dobovou tvůrčí metodou zvláště v Severní Americe/, které jsou zdejší specialitou a byly vyvolány především ideologickými tlaky komunistického režimu, jenž se s instinktem sobě vlastním snažil likvidovat všechny snahy veřejné prezentaci autentické tvorby své doby. S výjimkou organizací manifestací skupiny Aktuál /Milan Knížák, Jan Mach, Vít Mach, Jan Trtílek, Soňa Švecová a na čas Robert Wittmann/ nabízených většinou anonymnímu publiku, a „cvičení“ Eugena Brikciuse měly následující události ve své první fázi (přibližně do roku 1975) ráz přátelských setkání. Uvádíme například 1. landartové symposium na Lemberku v roce 1969, Plenérová setkání v Potštejně Jana Steklíka a Aleše Lamra /1974-

Výstava Olafa Hanela U Odvárků Kolín Zálabí 1976/ odleva
Jan Šafránek, Andrej Stankovič
Exhibition by Olaf Hanel at U Odvárků pub, Kolín Zálabí
(from the left: Jan Šafránek and Andrej Stankovič)
Foto: Helena Wilson

1980/, Setkání - Profily Olafa Hanela ve Světlé nad Sázavou /1970/ a jeho následné organizace, ústící později do legendárních autobusových zájezdů Křižovnické školy čistého humoru bez vtipu, již bez jakýchkoliv estetizujících záměrů. Uvádíme Steklíkova Svěcení jara na zahradě pod Petřínem Stanislava Tůmy (1971-72), ředitelské exkurze KŠ /Karel Nepraš a Jan Steklík/ za odběry vzorků piv po Čechách (1971), jejich pokusy o zdoání Řípu. Uvádíme také podobné exkurze do krajiny Jiřího Valocha a dalších přátel v Brně.

Zmíněné události ve své většině neměly ctižádost významně zasáhnout do dějin, přesto jejich autenticita, musíme-li donekonečna trvat a odlišovat od „neautenticity“ jako specifického fenoménu českého výtvarného umění od poloviny šedesátých let, s odstupem času a právě ze zmíněného zřetele je nesporná.

Druhá fáze /1979-1985/ v kolektivních podobách zaznamenala události pro příští dějiny umění rozhodně prestižnější. Především proto, že se o to snažila, a také proto, že její účastníci v kombinaci čerstvých absolventů vysokých škol uměleckého směru s absolventy staršími neměli šanci prezentovat své realizace na veřejnosti, rozuměno v prestižních pražských výstavních síních.

Jinak řečeno: z nedostatku možností, a jistě také v dobré víře společného postupu rezignovali na oficiální prezentaci a hledali příležitost mimo ni. S velkými problémy, odvážně, s rizikem, a jak to v takových případech bylo i v první fázi, prakticky bez reflektivního hodnocení. První fáze o nic takového nestála, na normální prezentaci vědomě rezignovala. Jistý problém 2.fáze, díky právě náhradním řešením o hodnocení nestála rovněž, prezentovala se ve své většině tradičními přístupy v netradičním prostředí, bez větší reflexe a informovanosti právě 1.fáze. Docházelo tak v řadě případů k realizacím často velkorysejším, avšak ve vší nezávislosti na I.fázi přece jenom nápadně podobným, které se dodnes strukturují v impozantní instalace po výtce estetického charakteru, aby obstály v dobových požadavcích tzv. současného výtvarného výrazu.

Exkurze

*Umění je to, co dělá život
zajímavějším než umění.*

ROBERT FILLIOU

Výstižný bonmot protagonisty hnutí Fluxus uvádí zamyšlení nad situací období konce 60. let se zvláštním zřetelem k aktivitám, které si zvykáme chápat jako neoddělitelnou součást širokého pole výtvarného umění. Dobové vymezení obou částí výstavy má sice svou logiku, vzhledem k charakteru „jiné strany umění“ v Čechách nelze však opomenout fakt existence tvůrčích signálů dřívějšího data.

Čas zastavený na dobu téměř 30 let vykonal své, jakkoliv sedm let po událostech roku 1989 vnímáme název výstavy již s nostalgickým nádechem a celou výstavu s pochopitelnou satisfakcí. S jakým zpožděním však přichází tato část výstavy, ozřejmí následující citát z textu Jiřího Padrty k výstavě Seno sláma ve Špálově galerii /Běla Kolářová, Zorka Ságlová, Jiří Kolář - komisař Jindřich Chaloupecký/ v roce 1969: „...toto nové umění situace, akce události hnutí happenings, environments a events, pokoušející se o uplatnění přímo ve středu dnešního života, manipulující přímo s jeho realitou, spojující v jednotu materiál, věc s fyzickou akcí a psychofyziologickou reakcí v čase a objevující nové rituální aspekty skutečnosti. Nápor, který byl tak veden na několika frontách zároveň masivní dynamikou dnešní reality, má však jiné, neméně podstatné aspekty. Jedním z nich je série mohutných masových reakcí proti strnulým, zaběhaným stereotypům sociálně politické praxe dnešní společnosti a proti degenerovaným funkcím její konzumní kultury, jichž jsme svědky po několik posledních let a v jejichž čele jsou mladé a nejmladší generace, prosazující právo na svůj vlastní pocit, gesto a akci.“

Uvědomíme-li si, že ještě dodnes se podobný typ „jiné strany umění“ v českých muzeálních institucích neprosazuje zcela samozřejmě, lze bez výhrad souhlasit s neúnavným propagátorem, iniciátorem, a v neposlední řadě i autorem Jiřím Valochem, který hovoří v těchto souvislostech o zdejších stále přetrvávajícím kulturním cynismu.

Čas pracuje po svém. I onen zastavený. Může být překvapením, že tato muzeální konfrontace shromáždila vystavující autory bezmála tří generací. Ta nejstarší využila nakrátko jisté možnosti do roku 1971, další generace dostávají příležitost na oficiální půdě až nyní, pokud se vlastními aktivitami neprezentovaly v průběhu minulých let v zahraničí. Zeptáme-li se co v té obrovské diverzitě názorů a poloh lze chápat za společné, obrátíme se ještě jednou k citátu textu Jiřího Padrty: „...O jakýchkoliv společných rysech /pozn. psáno v roce 1969/ jen těžko hovořit. Zjevnými se zdají být zatím jen některé příznačné sklony, jako zejména: skutečná či zdánlivá opozice vůči jakékoliv umělecké formě, prohlášení věcí za umění, zhodnocení naprosto neuměleckých surových či přírodních materiálů, přímá interakce lidské práce a materiálu, vytváření konceptů, jež si nutně nežadají realizace, navozování situací, jež se mohou stát kdekoliv, rozšíření akčních prostorů umělce o kartografické dimenze celé skutečné i civilizační přírody, odpor vůči tržnímu konzumu umění, důraz položený na proces, a nikoliv na jeho výsledek, expozice věcné reality a informace prostřednictvím komunikačních prostředků atd.“

Anna Fárová ukazuje dopis UMP o zrušení jejího pracovního poměru. Galerie v Jilské ulici - výstava Jana Šafránka, leden 1977
Anna Fárová showing the letter she received from the Prague Decorative Arts Museum notifying her she had been sacked.
Jilská Street Gallery - exhibition by Jan Šafránek, January 1977
Foto: Jan Brabec

Podobně se o „jiné straně umění“ dodnes vyjadřují i jiní. Citáty Jiřího Padrty uvádíme především proto, že pro nás zůstávají jakýmsi předznamenáním následujících let, a hlavně proto, že jsou publikovány poprvé. Termíny koncept a konceptuální umění měly v raných 60. letech jasné a zcela rozdílné významy. Vraťme se k hnutí Fluxus, kdy jeden z dalších protagonistů, Henry Flint, v roce 1961 razil termín „Concept Art“ jako obecnou charakteristiku Fluxu. Sol Le Witt razil termín „Conceptual Art“ pro díla, která vyšla z „Popu“ k „Minimal“ Artu v roce 1967. Kdybychom chtěli zmíněný rozdíl ozřejmit jasněji, zjednodušili bychom problém následovně: konceptuálním uměním bychom pojmenovali tvůrčí proces odvíjející se v symbióze myšlenkové a jazykové, zatímco termínem koncept bychom rozuměli tvůrčí proces přímého vnímání subtilnějších a přímých mentálních procesů. Přirozeně docházelo také ke vzniku zcela nových transformací sociálních i politických aspektů do sfér umění. Postupem let se tyto rozdíly setřely natolik, že je prakticky, zvláště v Čechách, neregistrujeme. Je až překvapující, pokusili-li bychom se aplikovat poznatky ze změněné internacionální scény, jak snadno bychom v československé produkci sledovaného časového úseku, dnes pravda, toliko české, našli odpovídající paralely. Mnoho na této skutečnosti nemění časový odstup třech dekád a intervence zmíněných třech generací. Eventuální argumenty dnešního data o uzavřené kapitole, která skončila zklamáním, jakkoliv časté, jsou stejně tak nedoložitelné. Zklamání jako jistý druh poznání předchází důležité ideově mentální příklady mířící do sfér, které vždy zůstávají nepopíratelnou kvalitou, vidinou „ideálního“ stavu, touhy a naděje a jako takové jsou snad ještě dodnes zakódované v genech současné civilizace. V tomto směru lze podobná „zklamání“ hodnotit jako nezbytnou zkušenost pro iniciování příštích příkladů. Rozhodně se nezdá, že požadavek splynutí umění se životem je jednou provždy odsunut k zapomenutí.

Kdyby nic jiného, tak se tato třicetiletá obecná zkušenost dnes odráží v současné podobě performancí.

Narozdíl od části výstavy tradičnějšího pojetí výtvarných disciplín, která se především z technických důvodů omezovala na autory tvořící v daném časovém úseku v Čechách, část akce koncepty a události v několika případech uvádí také představitelé exilového umění, neboť v logice „jiné strany umění“ se svými duchovními aspekty naprostá ignorace či vědomí limitů geografických hranic zůstává samozřejmostí, podobně jako zásadní nezávislost na těch či oněch politických systémech.

Dostáváme se tak k poněkud delikátnímu problému, který zvláště k celkovému charakteru této části výstavy nemůžeme snadno obejít. Naznačili jsme již, že s odstupem času vystupují výrazně daleko spíše otázky rázu sociologického, než estetického.

Svým způsobem byla situace celého období pro autory „jiné strany umění“ jednodušší než pro jejich kolegy malíře a sochaře. Zvláště iniciátory prvních intervencí ani ve snu nenapadlo, že by se zdejší establishment měl o jejich aktivity zajímat, že by měly být prezentovány na veřejnosti, či dokonce prodávány. Jejich tvorba byla také především namířena právě proti němu v různých formách a v různé intenzitě. Autorům tak automaticky odpadla starost a nervo-

zita, kterou museli zákonitě prožívat umělci tvořící „autenticky“ v tradičnějším duchu. Zvláště pak ti, kteří se na přelomu 60. a 70. let rekrutovali do pozic reprezentantů českého umění na Západě, se museli dostávat do stavů hraničících se schizofrenií, když cítili nutnost projevit jistou loajalitu s požadavky zdejší oficiální garnitury v podobě účasti na různých výročních výstavách oslavujících stávající režim.

Politický převrat roku 1989 spolu s následujícími lety nevedl k radikálním snahám po ostrém vymezení občanských a uměleckých postojů minulosti v zájmu jistého sociálního smíru, a tak jsme dodnes svědky inklinace hodnotit ve vzpomínkách a reminiscencích minulé období spíše jako období zastaveného času, šedé doby, avšak zdaleka ne jako politický a ideologický teror. Přiznáváme aktivní a pozitivní role těm, kteří se o ně především

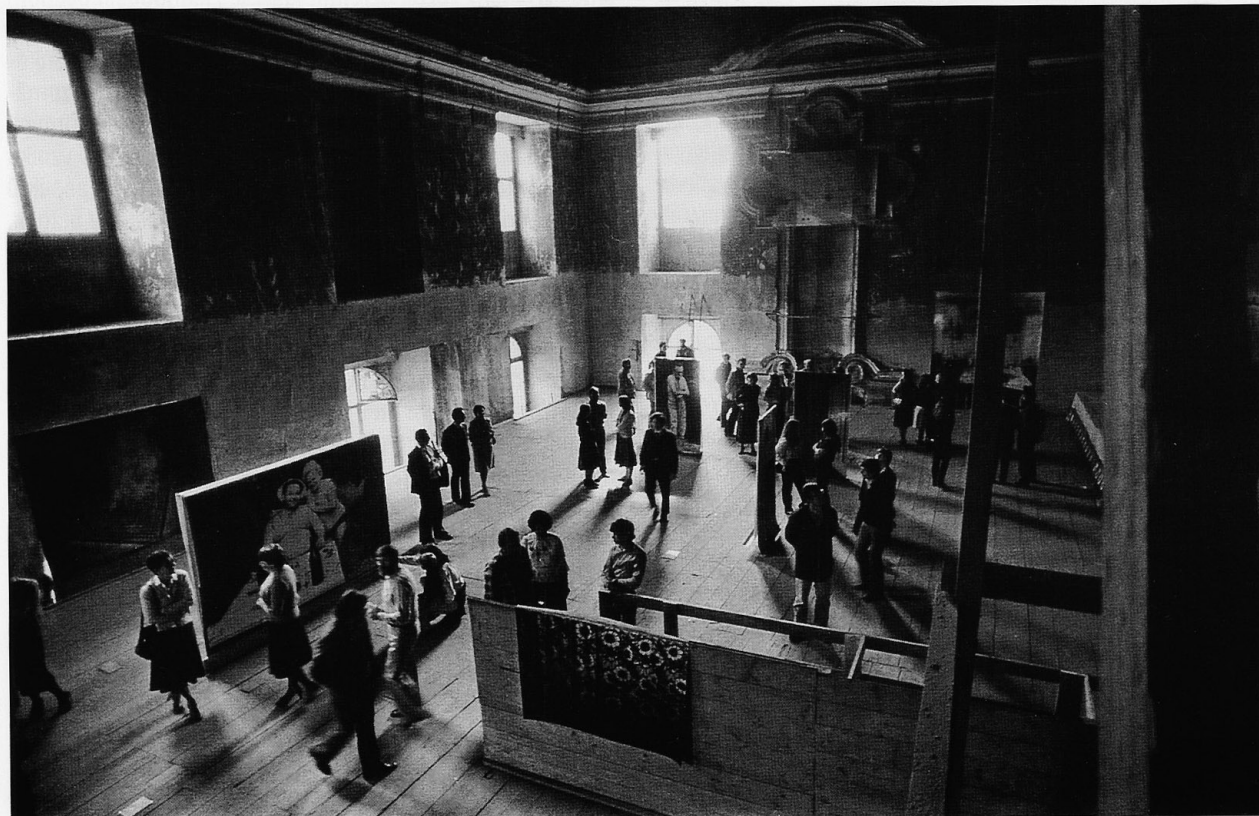
hlásí, a zamlčují zároveň, řekněme, své loajální postoje s režimem minulosti, a rezignují tak na vlastní paměť.

Konec 60. let zaznamenal vzdušnou vlnu zájmu také o undergroundové aktivity. Zvláště v Praze našly svůj akční rádius. Jejich forma, viděno s odstupem času, nedoznávála velkých rozdílů, jejich obsah může být dodnes předmětem diskusí. Nejen podle abecedního pořádku vzpomeňme nejprve skupinu Milana Knížíka Aktuál /1964-1973/, která

Instalace fotografií v Metternichově sýpce v Plasích - výstava 9x9 před zahájením 26.9.1981.

Installation of photos at Metternich granary in Plasy - 9x9 exhibition before the opening ceremony, 26.9.1981

Foto: Marc Riboud

Hudební skupina The Plastic People of the Universe 1969
The music group The Plastic People of the Universe
Foto: Jan SágI

v kolektivním úsilí své doby má nezastupitelné místo. Dále skupinu The Primitives Group /1968-1969/, z níž se později, po emigraci několika členů, konstituovala skupina The Plastic People of The Universe, působící prakticky až do roku 1977, do doby vzniku hnutí Charty 77. Právě soudní proces s touto undergroundovou hudební skupinou vzbudil zájem několika aktivistů z pražského intelektuálního disentu, a stal se tak jedním ze stimulů jejího iniciování.

Aktivity těchto skupin měly převážně hudební charakter, a jelikož šlo o tehdejší český ekvivalent undergroundu s relativně velkým množstvím příznivců, představovaly sociální vrstvu zdejší společnosti sice svým způsobem exotickou, nicméně reprezentující ve svých textech a vystoupeních i výtvarně pojatých jasně stanovisko proti tehdejšímu establishmentu, ale především snahu o změnu životního stylu a rozšíření možností funkce kultury ve společnosti, a také duchovní spřízněnost s polohami „jiné strany umění“, což s odstupem času sledováno ve spektru dnešních vzpomínek, tehdy také vzhledem k nebezpečí policejních postihů, nehodlala riskovat většina malířů, sochařů a teoretiků. Těm byla a zůstává bližší povýtce intelektuální poloha pražských bodygardistů /Štembera, Miler, Mlčoch/ oddávajících se filosofickým reflexím, a především otázkám spojeným s ohrožením individua v dnešním světě v komornějších „pieces“.

Civilnější ač blízko k undergroundu, byl široký okruh Křížovnické školy čistého humoru bez vtipu, až do emigrace několika z jejích kmenových členů. Koncem 70. let díky několika jednotlivcům vzniklo ohnisko v řadách studentů na pražské Akademii výtvarných umění, kteří s dalšími sympatizujícími, především Milanem Kozelkou rozvířili zmrtvělou atmosféru své doby, a navázali tak s novým elánem na ukončenou první periodu. Nezávisle rozvinul činnost Jiří Sozanský se svými spolupracovníky v Mostě a Terezíně (1970-1989). Zakrátko a s naprosto ojedinělou invencí, odvahou a důsledností především iniciátorů Karla Srpa a Josky Skalníka se datuje vznik Jazzové sekce (1971-86). Přibližně v témže období lze sledovat oživení aktivit v Brně a v dalších regionech.

Relativní uklidnění scény „jiné strany umění“ koncem 70.let především díky postihům a následnému ochabnutí, bylo poměrně brzy oživeno zmíněným nástupem další generační vlny. Právě odmlčení starších, ač z jakýchkoliv důvodů, absence o přehledu odezdnělých aktivit a s tím spojená jistá neinformovanost způsobila, že tato vlna tentokrát již za účinné pomoci organizátorů a také teoretiků manifestovala snahu po kontinuitě v intencích akcí, konceptů a událostí v jiných podmínkách. Jisté ustálení estetických norem a mechanismů vzájemné komunikace umožnilo vznik

V redakci Jazzové sekce - zleva Karel Srp, Joska Skalník, Gordon Skilling, 1985

In the editorial office of the Jazz Section - from the left: Karel Srp, Joska Skalník, Gordon Skilling, 1985

Foto: Jifí Kučera

Malostranské dvorky. Záběr u sochy Magdaleny Jetelové 1981
Lesser Town Courtyards exhibition.
Sculpture by Magdalena Jetelová, 1981
Foto: Hana Hamplová, Pavla Michálková, Pavel Vácha

Jimmy Čert - koncert na Rajském dvoře, po zahájení
výstavy 9x9 v Plasech 26.9.1981
Jimmy Čert - concert at Rajský dvůr, after the opening
of the 9x9 exhibition, 26.9.1981
Foto: Henri Cartier-Bresson

nout širokému proudu vzájemné spolupráce, kdy zkušenosti starších s elánem mladších přinesly své ovoce. Jistě k tomu přispělo i určité otupení ideologického teroru. Výsledkem bylo, že aniž bychom chtěli podceňovat individuální výboje ve sféře našeho zájmu, budeme se vracet k hlavním aktivitám do roku 1985 z jiného zorného úhlu než k událostem první poloviny sedmdesátých let již proto, že logicky předznamenaly aktivity pozdních 80. let, období těsně před událostmi roku 1989.

Dokonale zmapovat tyto události, včetně následujících, jistě neméně důležitých, je mimo možnost této úvahy. Mohli bychom pokračovat a analyzovat význam Malostranských dvorků /1981/, organizaci Malechova /1980-81/, Chmelnice v Mutějovicích (1983), Setkání na Spartě /1982/, v neposlední řadě aktivity již vzpomenuté Jazzové sekce, ale také v oblasti současné fotografie, organizované Annou Fárovou nejdříve v Činoherním klubu, později v roce 1981 v Plasích.

Naštěstí paralelně s organizací Výstavy zastaveného času vyšly dva sborníky Výtvarného umění s názvem Zakázané umění I. a II. Odkazujeme zájemce o problematiku tohoto období s důvěrou na tento materiál s vědomím, že se vši pravděpodobností se k tomuto období budeme nadále vracet. Výstava Umění akce, organizovaná v pražském Mánesu v roce 1992 Vlastou Čihákovou-Noshiro, byla do této doby nejvelkorysejším pokusem více manifestačně než muzeálně upozornit na fenomén „jiné strany umění“.

U příležitosti otevření Veletržního paláce v roce 1995 uspořádal Jiří Zemánek jistý přehled dokumentace těchto aktivit, předpokládáme, že jako výchozí bod pro následnou úplnější stálou expozici akčního umění v Národní galerii.

Ve sbírkách rovněž v několika regionálních galeriích již figurují zástupci „jiné strany umění“.

Sporadicky jsou zařazováni protagonisté „jiné strany umění“, zvláště jeho druhé fáze do reprezentačních výstav českého umění v zahraničí.

Dovolme si závěrem vědomě oproti zavedeným klišé představit jednotlivé autory „jiné strany umění“ z let 1969-1985 podle abecedního pořádku, avšak bez interpretací jejich východisek, byť sebestručněji. Odkazujeme zájemce k výběru z bibliografie, která vzhledem k charakteru této části výstavy může pomoci v příštím bádání.

O.H.

LITERATURA A ODKAZY:

Burda Vladimír a Čiháková-Noshiro Vlasta: Happening ve smyčce
Výtvarná práce, Roč.15, 16.8.1968

Chalupecký Jindřich: Umění, šílenství, zločin . Sešity pro mladou literaturu 11/67, Praha

Jirous Ivan: Pocta Gustavu Obermanovi, Výtvarná práce 1969

Jirous Ivan: Current Expressions in Contemporary Czech Art, Arts Canada Oct/Nov. 1971

Jirous Ivan: Zpráva o činnosti Křížovnické školy 1972.
Poprvé publikováno v katalogu Křížovnické školy u příležitosti výstavy ve Středočeské galerii v Praze 1991

Jirousová Věra: Katalog výstavy Land Art v Blansku 1971

Knižák Milan: Katalog výstavy, Dům umění města Brna 1989
Katalog výstavy, Galerie Benedikta Rejta Louny 1989

Kořán Jaroslav: Happening včera a dnes. Sešity pro mladou literaturu 4/66, Praha

Lamarová Milena: Variace na zrcadlení, Výtvarná práce, roč.15, 16.8.1968

Restany Pierre: Inde monografie Alex Mlynářčik, Galeria Lara Vincy, Paříž, Slovenská národná galeria, Bratislava, 1994

Šmejkal František: Návraty k přírodě, Výtvarná kultura 3/9, str.20-31. Praha 1984. Převzato ze sborníku Památce Alberta Kutala

Čiháková-Noshiro Vlasta a Jirousová Věra: Umění akce, katalog výstavy, Praha, Mánes 1991

Vančát Jaroslav a Ševčíková Jana a Jiří a Čiháková-Noshiro Vlasta: K umění akce, Ateliér č.16/1991, Praha

Valoch Jiří: Land Art a konceptuální krajina, katalog Krajina - 1.výstava Sorosova centra v GHMP, Praha 1993

Fluxus S.P.Q.R. Galerie Fontanella Borghese, Řím 1990

Fluxus, Museum of Modern Art, New York 1989

Fluxus und Nouveaux réalistes, Kunsthalle Hamburg 1995

Fluxus Today and yesterday, Academy Group Ltd. Londýn 1993

Knižák, Milan: Katalog výstavy Nový ráj, Praha Mánes 1996

Výtvarné umění, č.3-4/95 Čtvrtletník pro současné umění Zakázané umění I, 1995

Tenisové kurty Sparta. Záběr u instalace Ivana Kafky
Sparta tennis courts. Installation by Ivan Kafka
Foto: Hana Hamplová, Pavla Michálková, Pavel Vácha

Mutějovice chmelnice - instalace Margity Titlové Ylovsky
Mutějovice Hop Fields exhibition - installation by Margita Titlová Ylovsky
Foto: Hana Hamplová, Pavla Michálková, Pavel Vácha

Karel Adamus

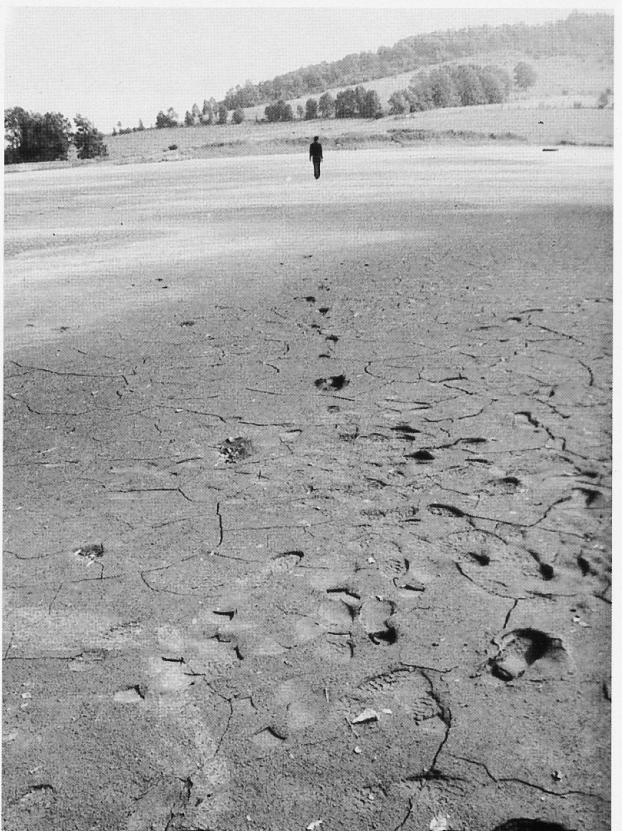
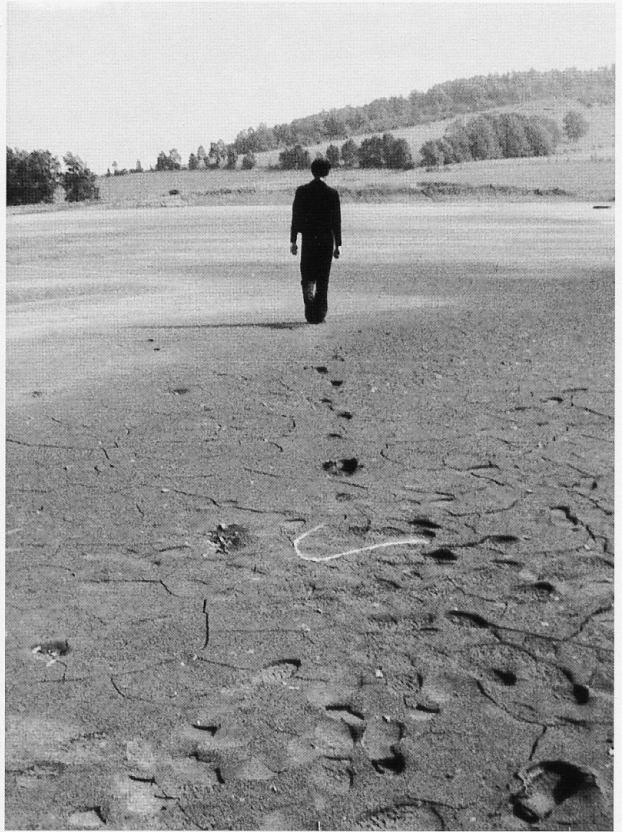
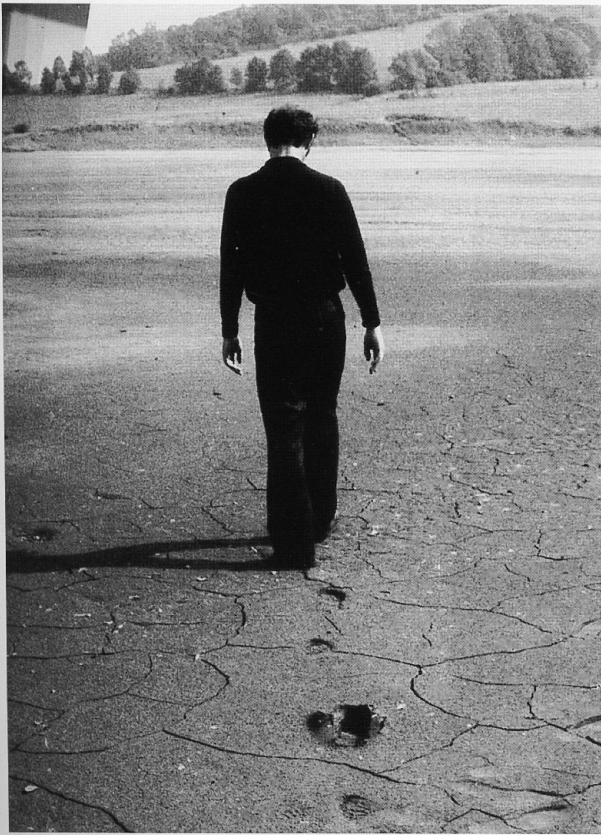
29.4.1943 Plzeň

Střední průmyslová škola,
obor strojírenské technologie, Karviná 1957-61
Vystavuje od roku 1970, samostatná od roku 1978

Akce Hold šlépějím II, 7.9.1973

Action - Tribute to Prints II

Pavel Büchler

13.6.1952 Praha

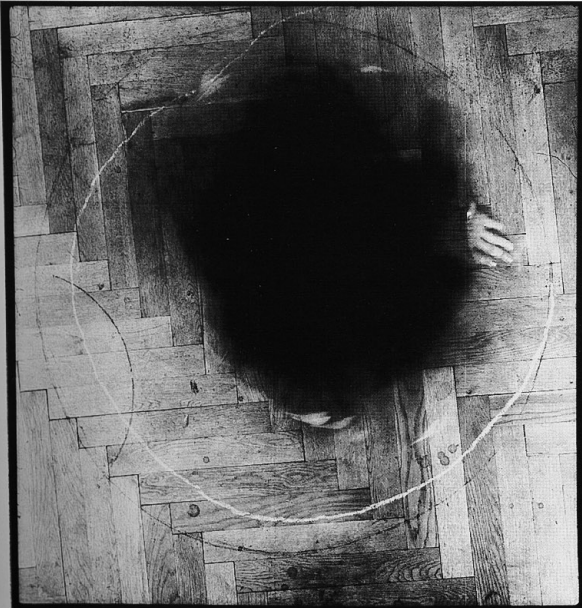
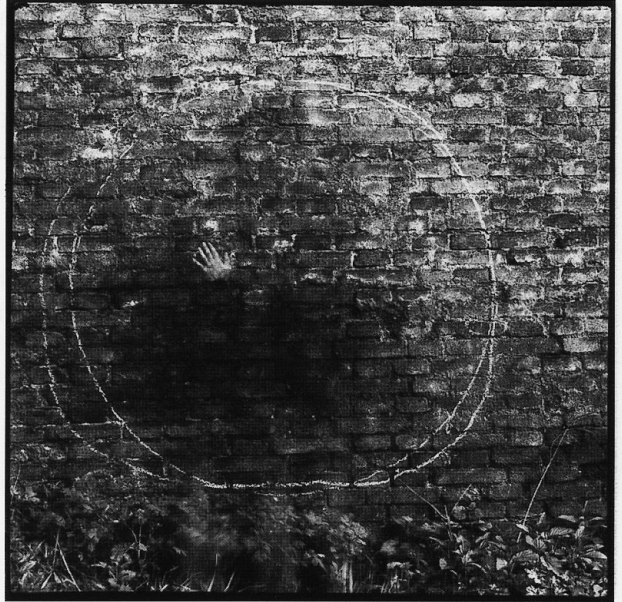
Grafická škola 1970-72 a VŠUP Praha 1973-76

Zakladatel skupiny K.Q.N.

Vystavuje od roku 1974

Slepé kresby (Pod dohledem) 1978

Blind Drawings (Under Surveillance)

Václav Cigler

21.4.1929 Vsetín

Sklářská škola Nový Bor a VŠUP Praha 1951-57

(prof.J.Kaplický)

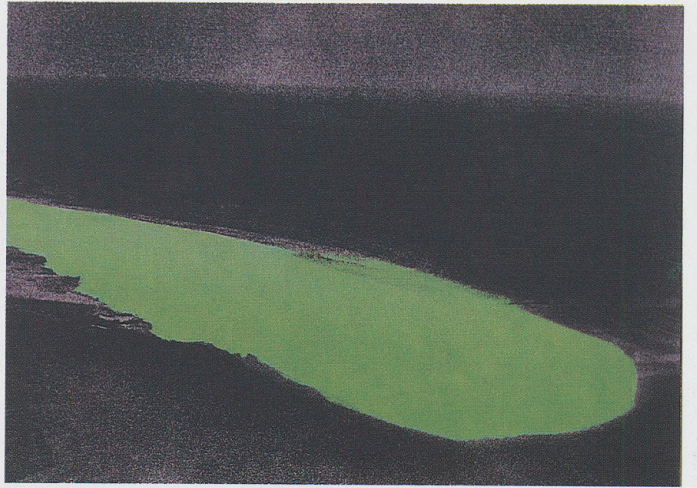
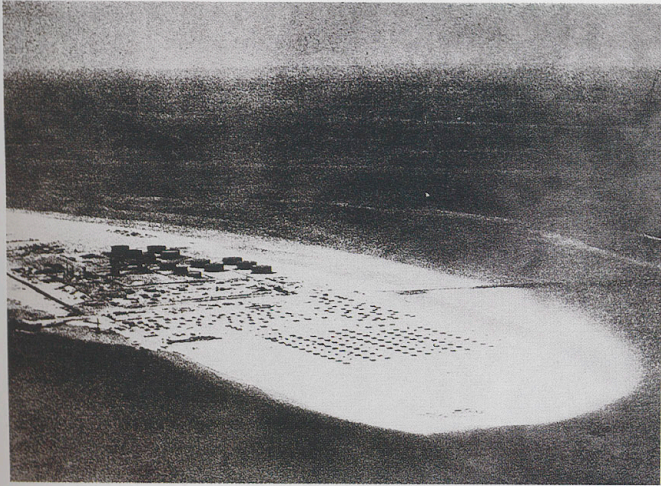
Vystavuje od roku 1957, samostatně od roku 1969

Krajina zdevastovaná průmyslem

Krajina navrácená přírodě (projekt) 1965

Landscape Devastated by Industry

Landscape Returned to Nature (project)

Vítek Čapek

28.2.1954 Jaroměř - 14.1.1988 Louny

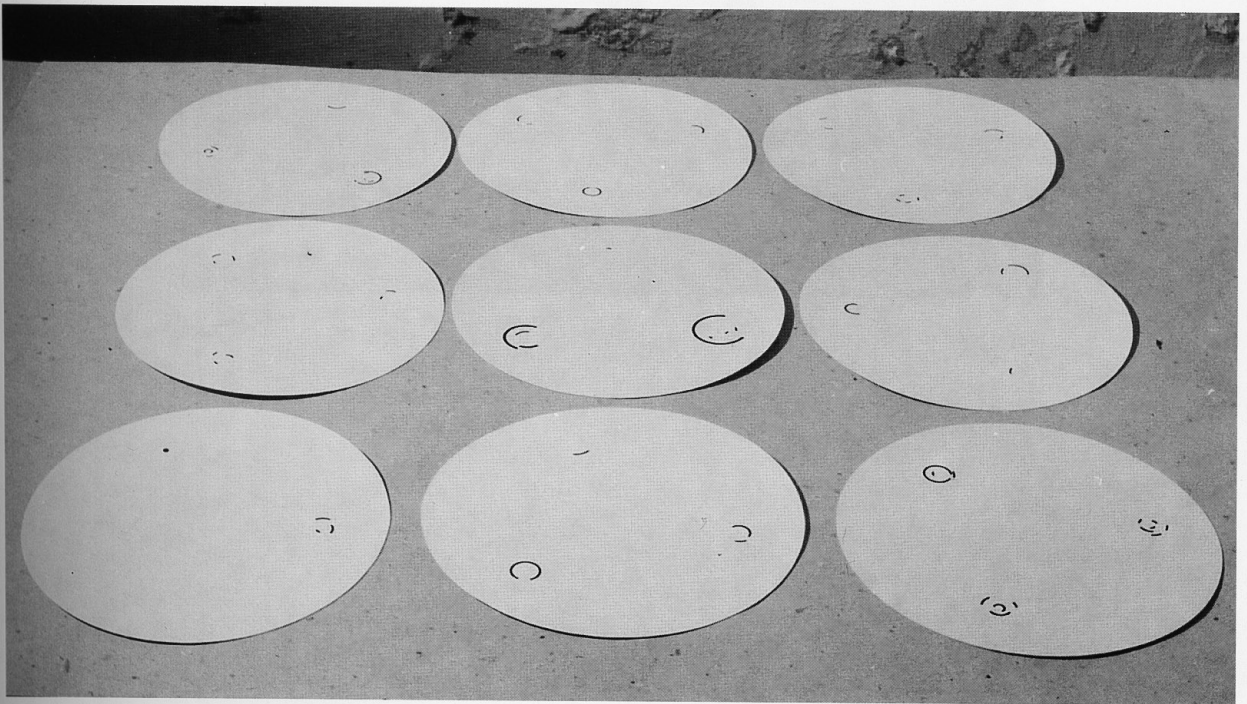
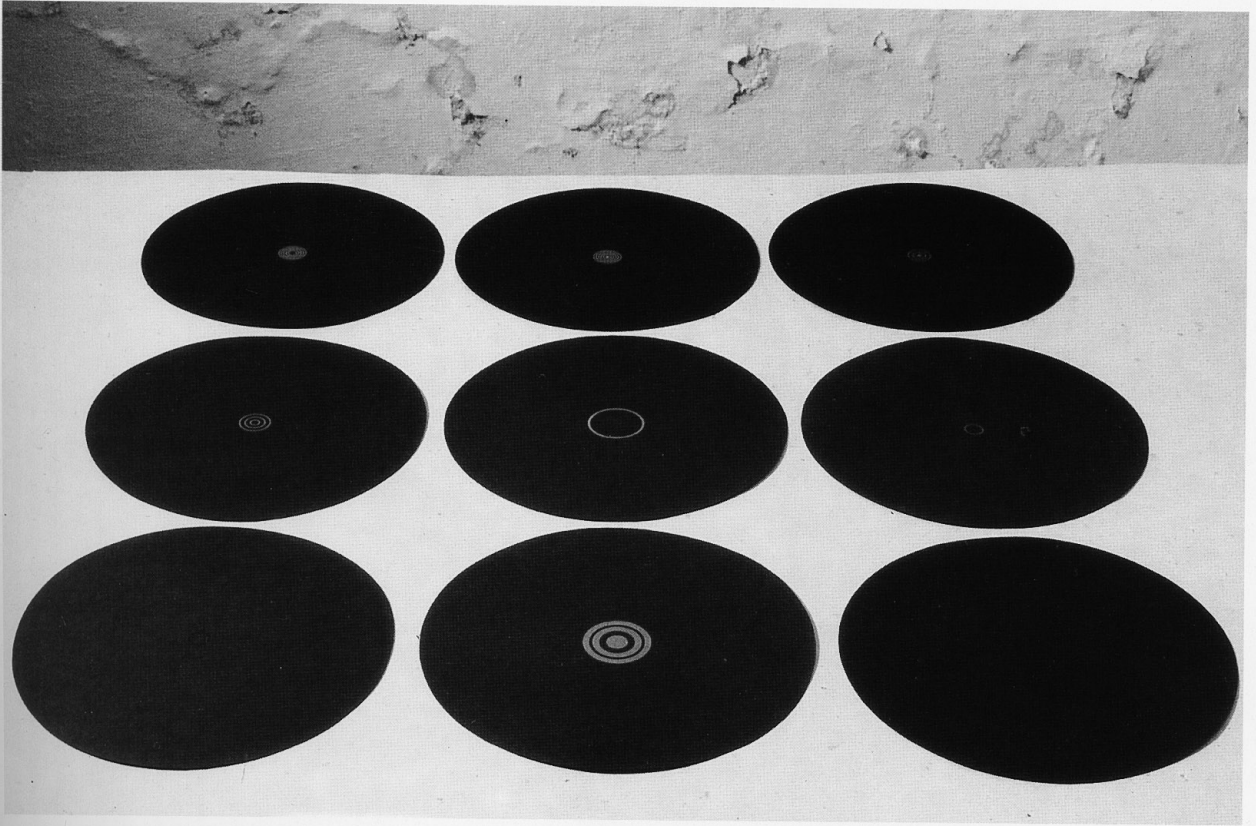
Střední průmyslová škola kamenosochařská Hořice,
1970-73

Filosofická fakulta UK v Praze /dějiny umění-estetika/
1974-81

Odborný pracovník Galerie B.Rejta Louny 1980-86
Vystavuje od roku 1989

Kresebný celek I. 1983-86

Drawn Whole I

Hugo Demartini

11.7.1931 Praha

AVU Praha 1949-1954 (prof. J.Lauda)

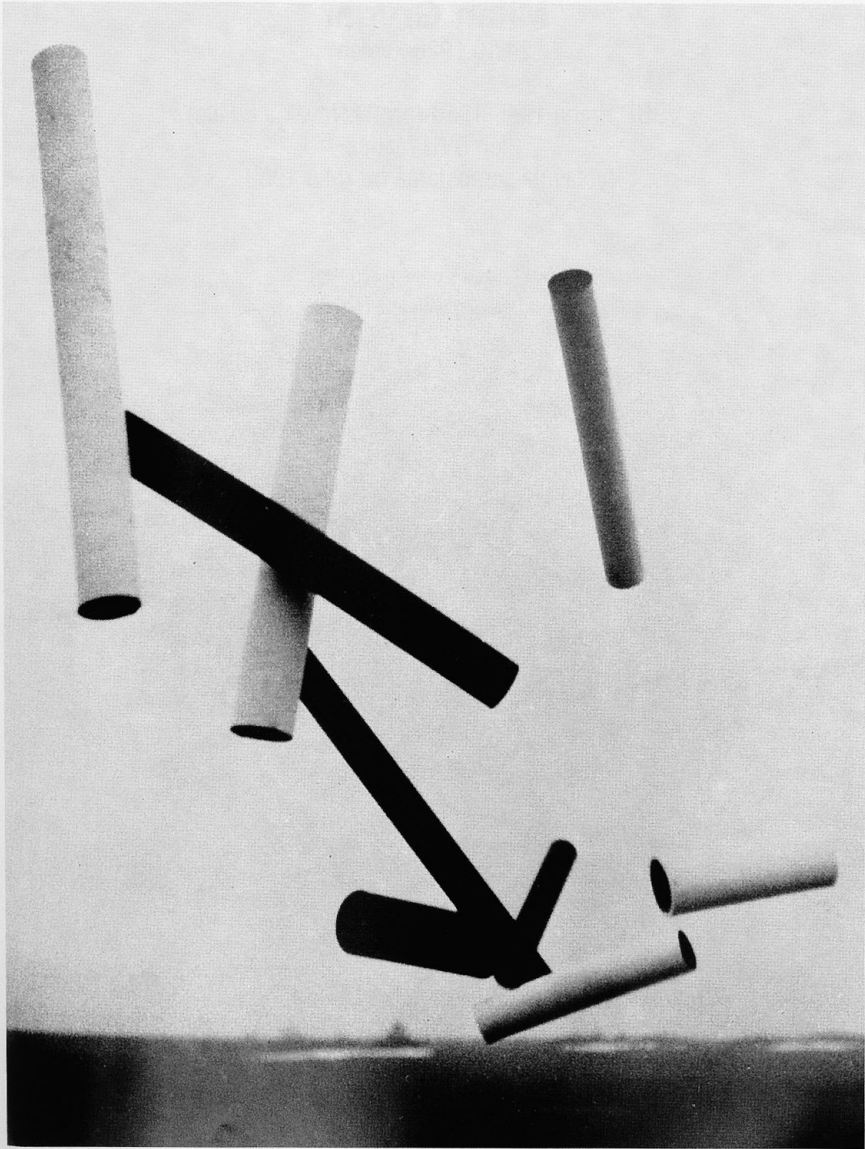
Člen volného sdružení Paleta vlasti a skupiny Zaostalí

Vystavuje od roku 1953, samostatně od roku 1963

Demonstrace v prostoru 1968-69

Demonstration in Space

Milan Grygar

24.10.1926 Zvolen

VŠUP Praha 1945-1950 (prof.J.Novák a E.Filla)

Člen SVU Mánes

Vystavuje samostatně od roku 1959

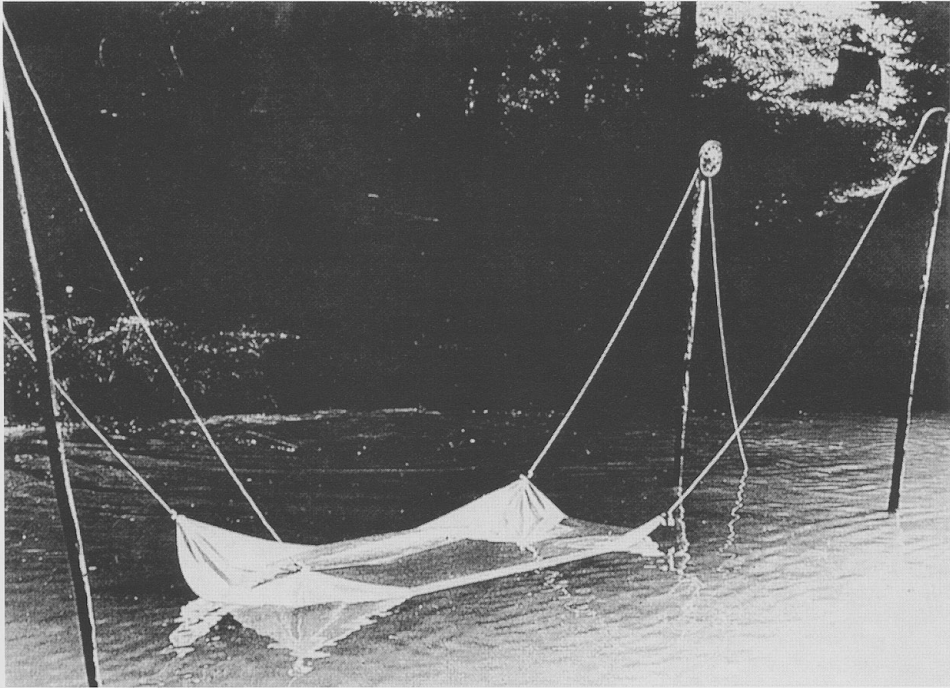
Živá kresba s ohněm (70.léta)

Live Drawing with Fire (1970s)

Miloslav Sonny Halas
13.10.1946 Českomoravská vysočina

Voda kontra gravitace - 17.8.1972, jezírko severně od Rudlic,
okres Blansko
Water against Gravitation - 17.8.1972, small lake north of Rudlice,
Blansko district

Olaf Hanel

21.1.1943 Praha

Pedagogický institut Pardubice 1960-1965
Université du Québec v Montréalu 1989-1990
Člen Křížovnické čkoly čistého humoru bez vtípu.
Vystavuje od roku 1965, samostatně od roku 1969

Parní varhany, produkce pro cestující Praha-Brno, 1973
Steam Organ, production for passengers travelling from Prague
to Brno

Pavel Holouš

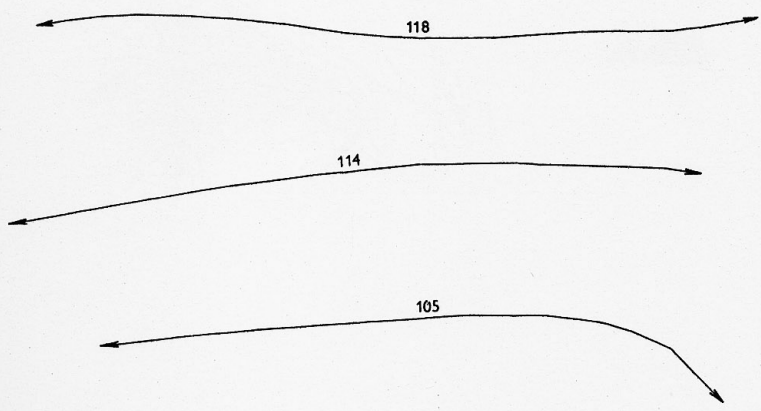
22.6.1954 Brno

Vysoké učení technické Brno (1973-79), soukromé studium
u R.Hliněnského a J.Valocha
Vystavuje od roku 1978, samostatně od roku 1983

Tři stébla
Three Stems

PLANO DE AÇÃO ANUAL
2024

Dalibor Chatrný

28.8.1925 Brno

Pedagogická fakulta UK Praha 1945-1949

/prof. M.Salcman a č.Bouda/

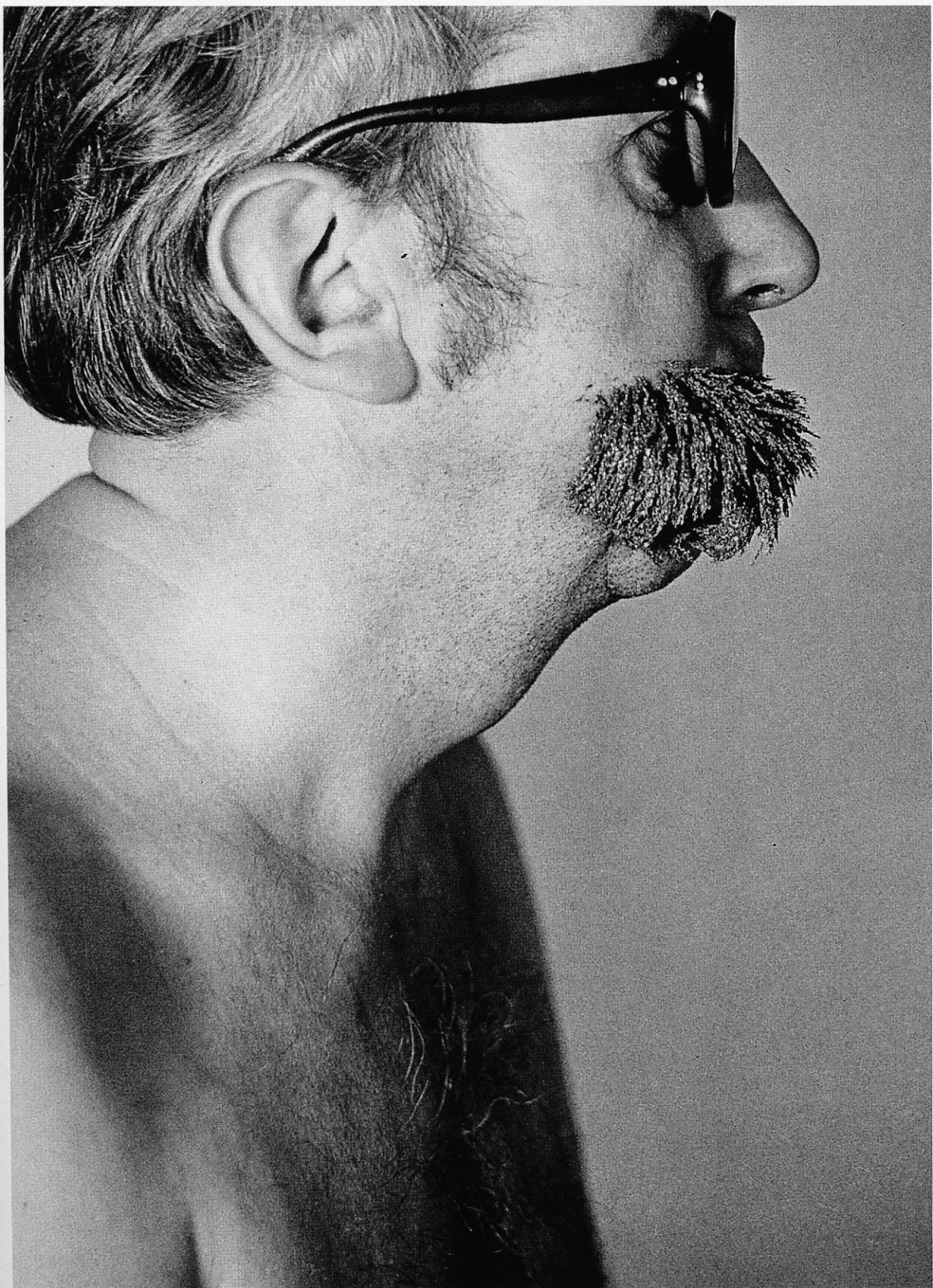
AVU Praha 1949-1953 (prof. V.Silovský/

Člen Umělecké besedy a TT Klubu

Vystavuje od roku 1958

Tvář - magnet a železné piliny 1973

Face - a magnet and iron filings

Olga Karlíková

6.1.1923 Praha

VŠUP Praha 1941-43 (prof. A. Strnadel),

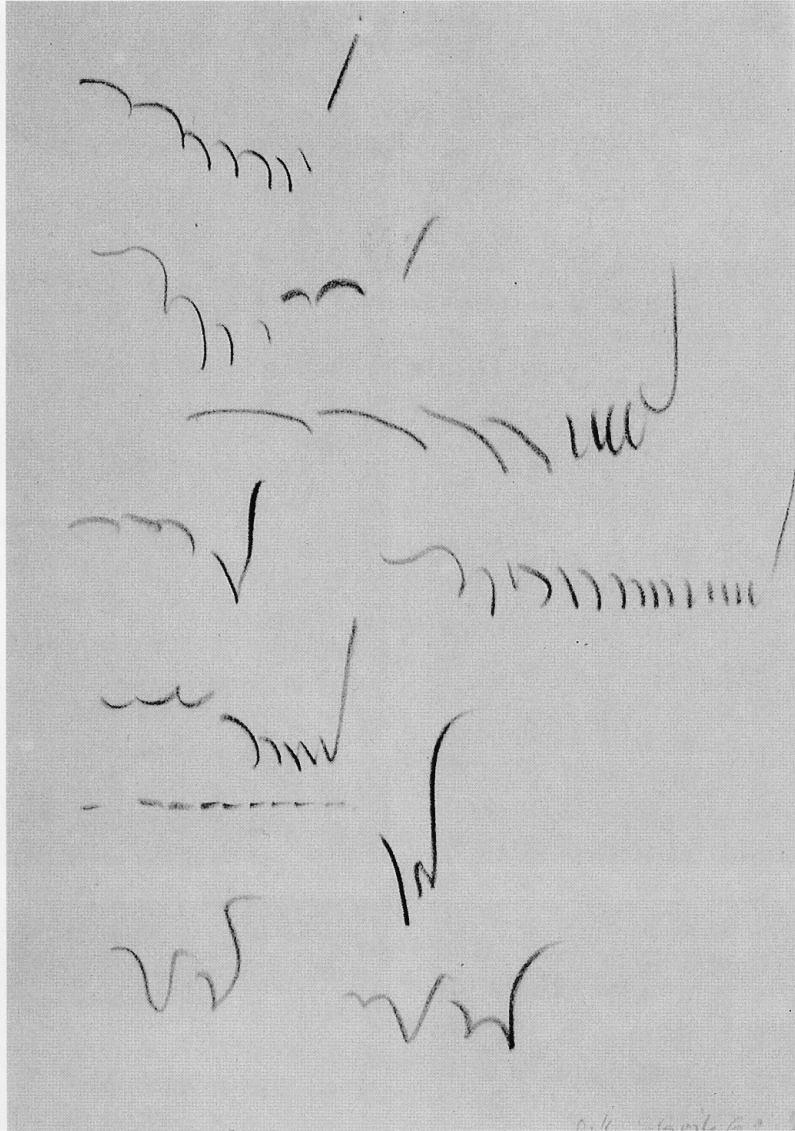
1945-1948 (prof. A. Kybal)

Členka Umělecké besedy

Vystavuje od roku 1958, samostatně od roku 1959

Záznam ptacího zpěvu - slavík 1969

Record of Birdsong - Nightingale

Milan Knížák

19.4.1940 Plzeň

Nedostudoval Vysokou školu pedagogickou v Praze,
přípravku na Akademii při výtvarné škole v Praze,
AVU v Praze a Mat.- fyz. fakultu v Praze
ředitel Fluxus East
Vystavuje od roku 1958

Šaty malované na tělo, 1975
Clothes painted on the body

PLANNED ACTIVITY IDEAS FOR TOMORROW

J. H. Kocman

6.8.1947 Nové Město na Moravě

Studium veterinární medicíny 1965-1971

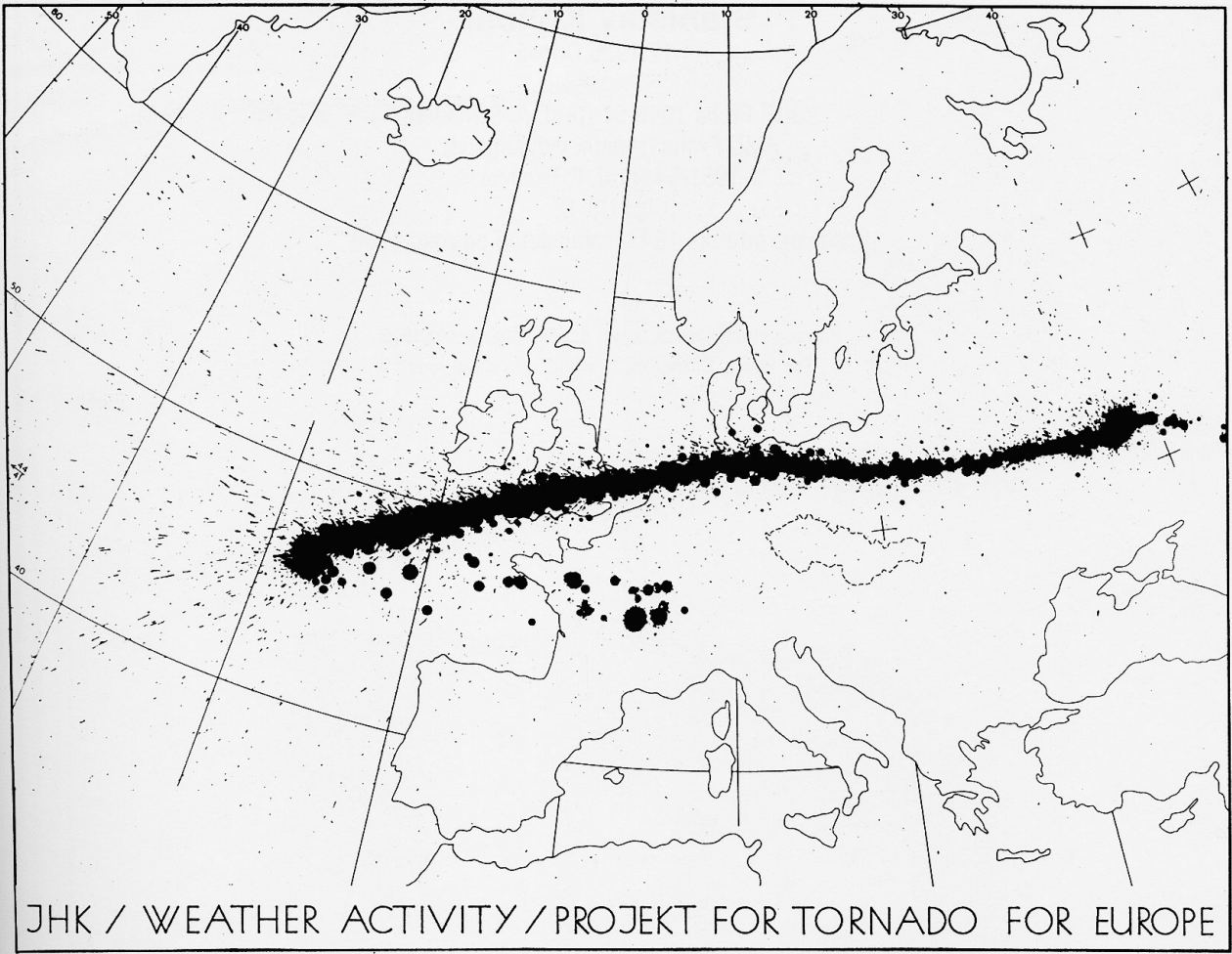
Člen TT Klubu

Vystavuje od roku 1966, samostatně od roku 1967

Weather Activity -

Project for Tornado for Europe 1971

Stanislav Kolíbal

11.12.1925 Orlová

VŠUP Praha 1945-51 (prof. A. Strnadel),

AMU Praha (jevištní výtvarnictví)

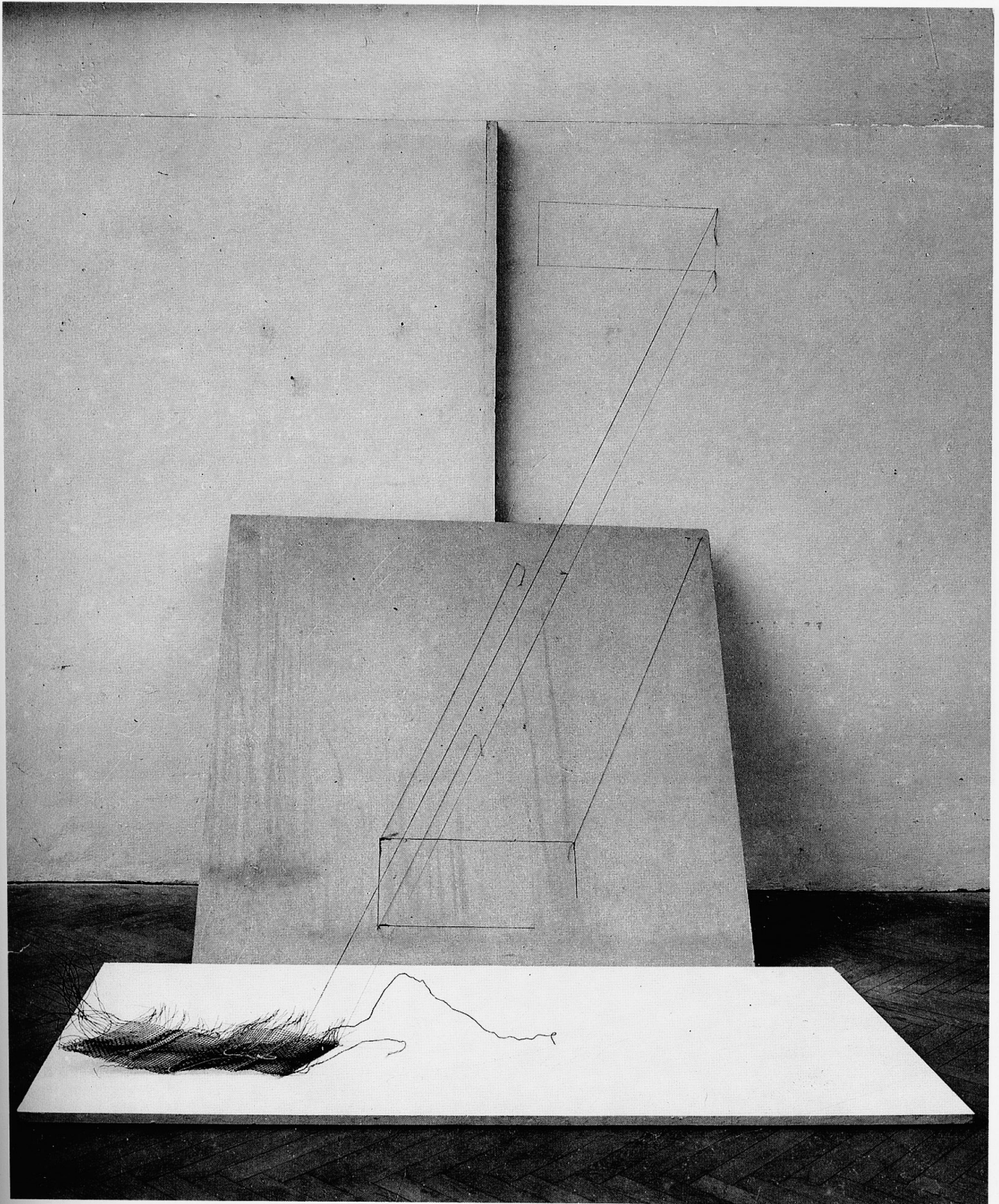
1951-54 (prof. F. Tröster)

Člen UB 12

Vystavuje od roku 1943, samostatně od roku 1960

Pravidlo proměnlivosti, dřevo, drátěné síto, provaz 1975

The Rule of Changeability, wood, wire sieve, rope

Jan Kotík

4.1.1916 Turnov

UMPRUM Praha 1936-41 (prof. J. Benda)
Člen SCVG Hollar, UB a Skupiny 42
Vystavuje od roku 1937, samostatně od roku 1947

Situace II. 1978

Situation II

Jiří Kovanda

1.5.1953 Praha

Autodidakt
Vystavuje od roku 1976

Bez názvu, Praha Václavské náměstí, listopad 1989
Untitled, Wenceslas Square in Prague, November 1989

Milan Kozelka

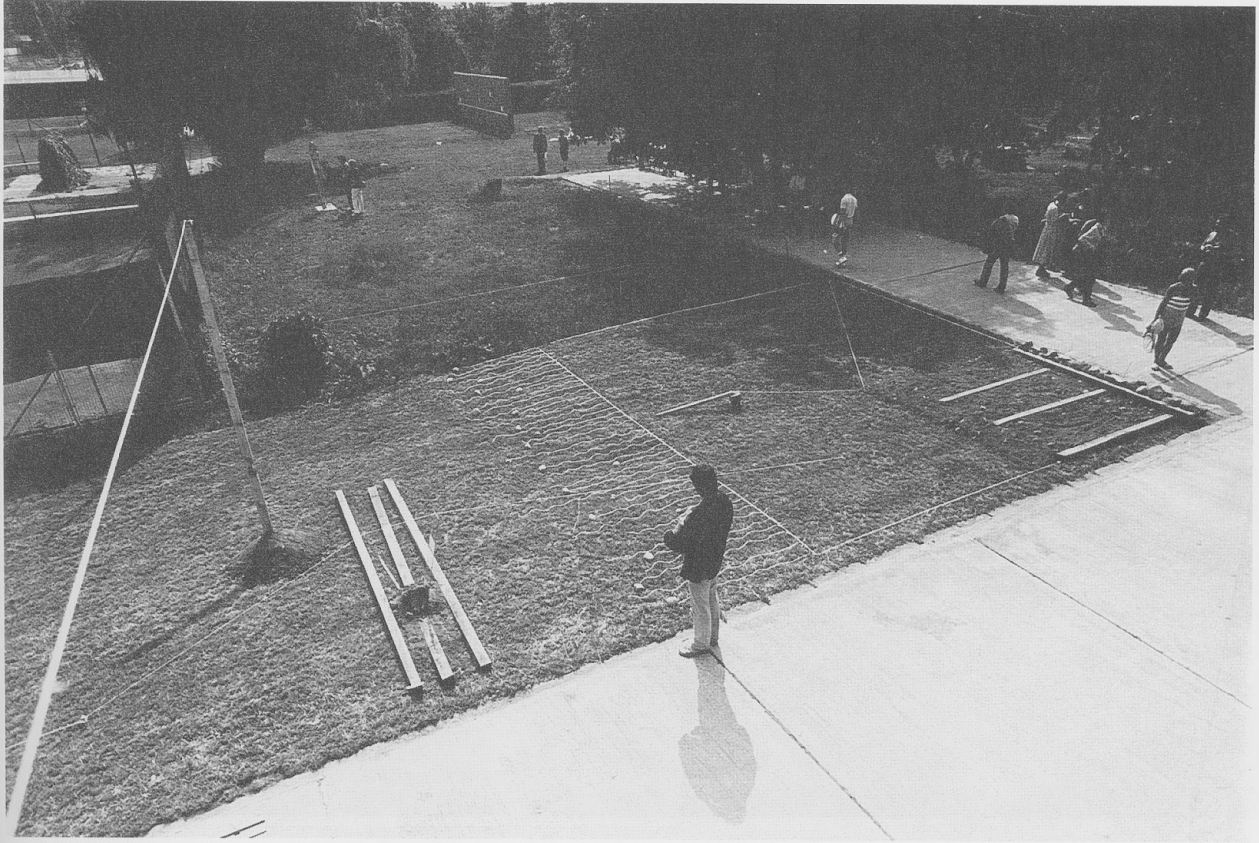
3.11.1948 Kyselka (Karlovy Vary)

Autor akcí od roku 1973

Bez názvu, instalace, Praha-Stromovka
(tenisové kurty Sparta) 1982

Untitled, installation, Prague-Stromovka (Sparta tennis courts)

Karel Miler

9.2.1940 Praha

Filosofická fakulta UK Praha 1961-1966
Vystavuje od roku 1975, samostatně od roku 1977

Blíž oblakům 1977
Nearer to the Clouds

Jan Mlčoch

26.2.1953 Praha

Průmyslová škola strojní Praha (1968-72)
Autor akcí od roku 1974, vystavuje od roku 1976

Zavěšení - velký spánek, Praha, 5. října 1974
Hanging - Big Sleep, Prague, 5th October 1974

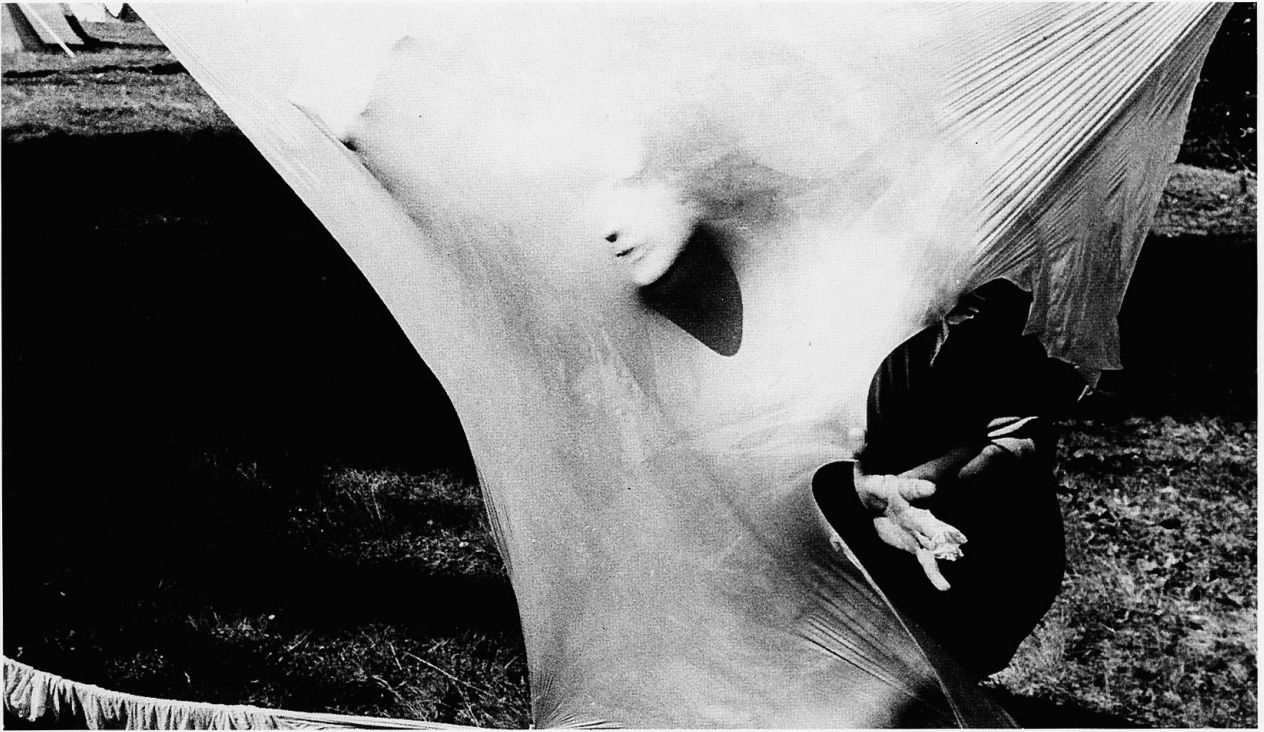

Rudolf Němec

19.5.1936 Praha

VŠUP Praha 1955-61 (prof. A.Strnadel)
Člen Křížovnické školy čistého humoru bez vtípu
Vystavuje od roku 1963, samostatně od roku 1963

Pronikání II. Akce 1971
Penetration II - Action

Ladislav Novák

4.8.1925 Turnov

Filosofická fakulta UK 1945-1950

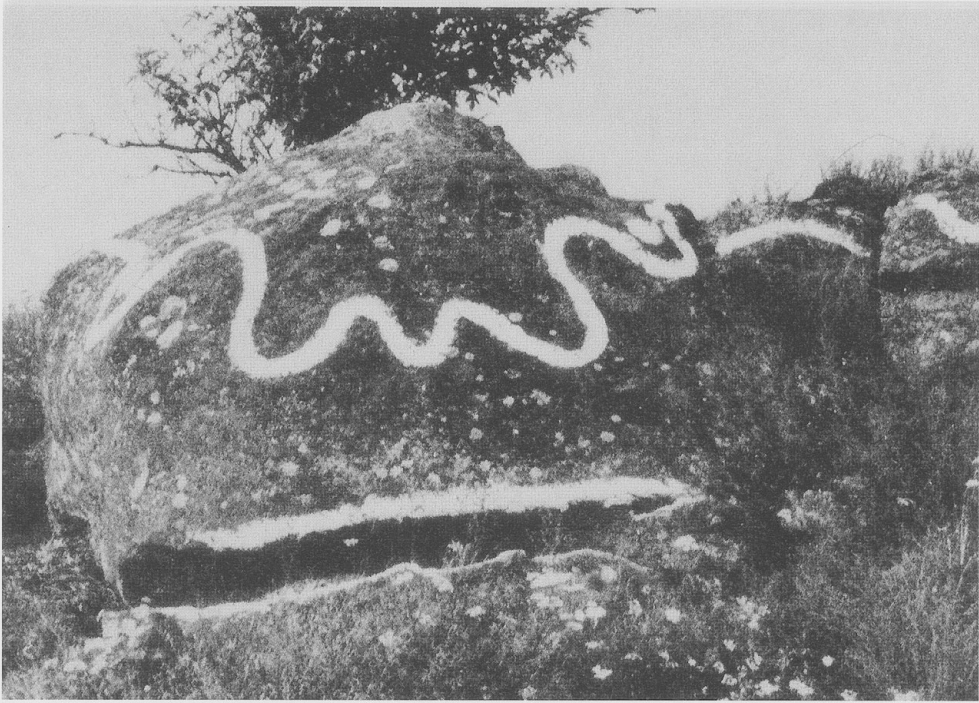
Člen skupiny TT Klubu

Vystavuje od roku 1964, samostatně od roku 1965

Čarování 1972

Sorcery

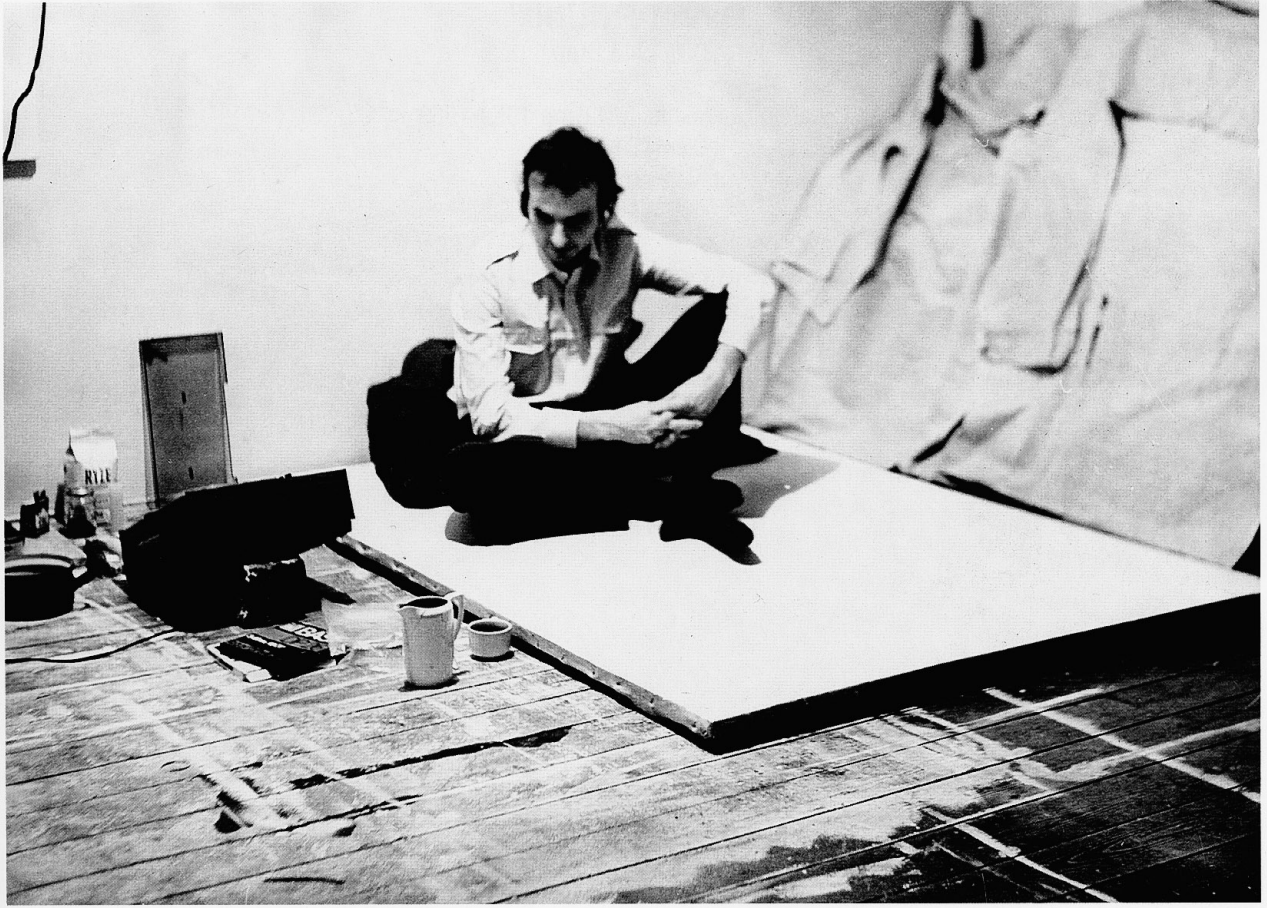
Marián Palla

30.7.1953 Košice

Vystavuje od roku 1978, samostatně od roku 1980

Na tomto „obrazě“ jsem strávil 3 dny a snědl určitý počet zrněk rýže,
který jsem zapomněl (asi 1981)

I spent 3 days on this picture, and ate a certain number of grains of ri-
ce. I have forgotten how many. (č. 1981)

Tomáš Ruller

15.3.1957 Brno

AVU Praha 1976-1982 (sochařství a architektura)

Vystavuje od roku 1979

Cestou (svět ideí, svě jevů) 1977

On the Way (the World of Ideas, the World of Phenomena)

Zorka Ságlová

14.8.1942 Humpolec

VŠUP Praha 1960-1966 (prof. A. Kybal)
Vystavuje od roku 1966, samostatně od roku 1969

Kladení plín u Sudoměře, květen 1970

Linen laying near Sudoměř, May 1970

Jiří Sozanský

27.6.1946 Praha

AVU Praha 1967-73 (prof. F. Jiroudek)

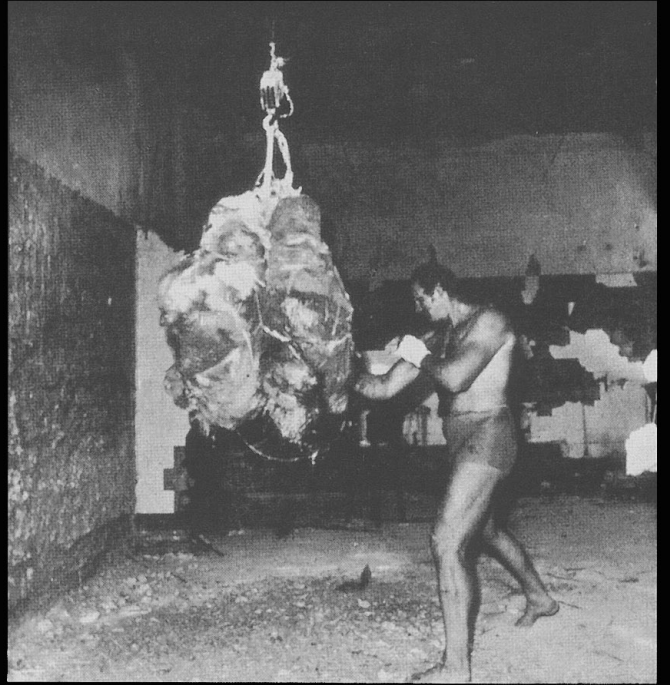
Člen S.V.U. Mánes

Vystavuje od roku 1977, samostatně od roku 1976

Akce „Maskování“ se Zdeňkem Beranem 1984

Action „Shadow Boxing“ with Zdeněk Beran

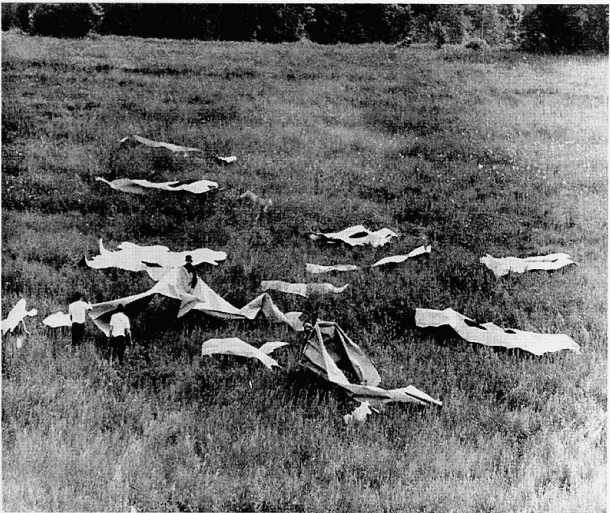
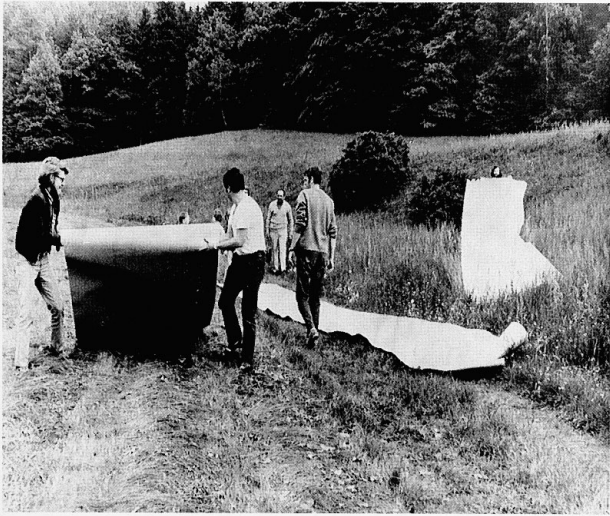

Jan Steklík

5.6.1938 Ústí nad Orlicí

Člen Křížovnické školy čistého humoru bez vtípu
a TT Klubu
Vystavuje od roku 1960

Letiště pro mraky, Lemberk 1970
Airport for Clouds

Miloš Šejn

10.8.1947 Jablonec nad Nisou

Filosofická fakulta UK 1973-1978, Pedagogická fakulta UK
1976 (prof. Z.Sýkora, K. Linhart)
Vystavuje od roku 1970, samostatně od roku 1977

1. Zápiskník z let 1967-69

2.List č.7, doteky levou a pravou rukou,
dvěma různými pigmenty

1. Notebook from 1967-69

2.Sheet no. 7, touched by the left and right hand with
two different pigments

33) amuk 245

5 | 8 | 19 | 4 | 14

8. - 1975 om b om b

9. - 1975 om b om b

10. - 1975 om b om b

11. - 1975 om b om b

12. - 1975 om b om b

13. - 1975 om b om b

14. - 1975 om b om b

15. - 1975 om b om b

16. - 1975 om b om b

17. - 1975 om b om b

18. - 1975 om b om b

19. - 1975 om b om b

20. - 1975 om b om b

21. - 1975 om b om b

22. - 1975 om b om b

23. - 1975 om b om b

24. - 1975 om b om b

25. - 1975 om b om b

26. - 1975 om b om b

27. - 1975 om b om b

28. - 1975 om b om b

29. - 1975 om b om b

30. - 1975 om b om b

31. - 1975 om b om b

32. - 1975 om b om b

33. - 1975 om b om b

34. - 1975 om b om b

35. - 1975 om b om b

36. - 1975 om b om b

37. - 1975 om b om b

38. - 1975 om b om b

39. - 1975 om b om b

40. - 1975 om b om b

41. - 1975 om b om b

42. - 1975 om b om b

43. - 1975 om b om b

44. - 1975 om b om b

45. - 1975 om b om b

46. - 1975 om b om b

47. - 1975 om b om b

48. - 1975 om b om b

49. - 1975 om b om b

50. - 1975 om b om b

51. - 1975 om b om b

52. - 1975 om b om b

53. - 1975 om b om b

54. - 1975 om b om b

55. - 1975 om b om b

56. - 1975 om b om b

57. - 1975 om b om b

58. - 1975 om b om b

59. - 1975 om b om b

60. - 1975 om b om b

61. - 1975 om b om b

62. - 1975 om b om b

63. - 1975 om b om b

64. - 1975 om b om b

65. - 1975 om b om b

66. - 1975 om b om b

67. - 1975 om b om b

68. - 1975 om b om b

69. - 1975 om b om b

70. - 1975 om b om b

71. - 1975 om b om b

72. - 1975 om b om b

73. - 1975 om b om b

74. - 1975 om b om b

75. - 1975 om b om b

76. - 1975 om b om b

77. - 1975 om b om b

78. - 1975 om b om b

79. - 1975 om b om b

80. - 1975 om b om b

81. - 1975 om b om b

82. - 1975 om b om b

83. - 1975 om b om b

84. - 1975 om b om b

85. - 1975 om b om b

86. - 1975 om b om b

87. - 1975 om b om b

88. - 1975 om b om b

89. - 1975 om b om b

90. - 1975 om b om b

91. - 1975 om b om b

92. - 1975 om b om b

93. - 1975 om b om b

94. - 1975 om b om b

95. - 1975 om b om b

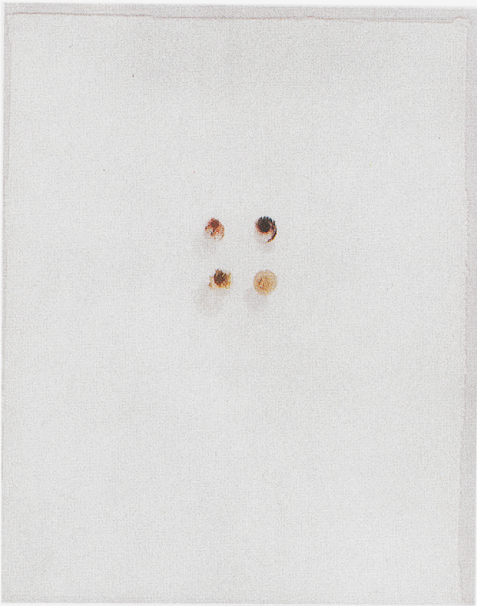
96. - 1975 om b om b

97. - 1975 om b om b

98. - 1975 om b om b

99. - 1975 om b om b

100. - 1975 om b om b

Petr Štembera

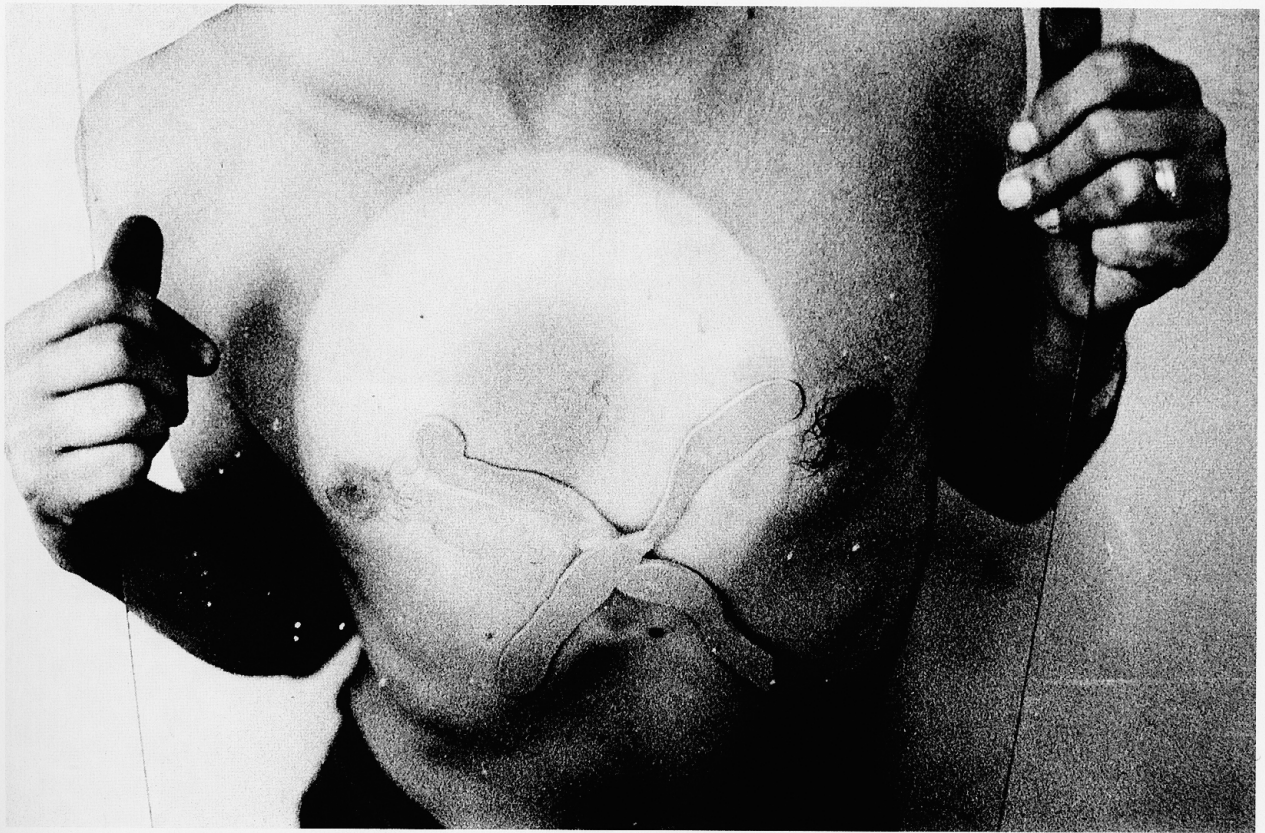
21.2.1945 Plzeň

FF UK Praha katedra sociálních věd a publicistiky
(1967-72)

Autor akcí od roku 1971

3 prvky, zářič, sklo, kyt, Praha, červenec 1977

3 Elements, heater, glass, putty, Prague, July 1977

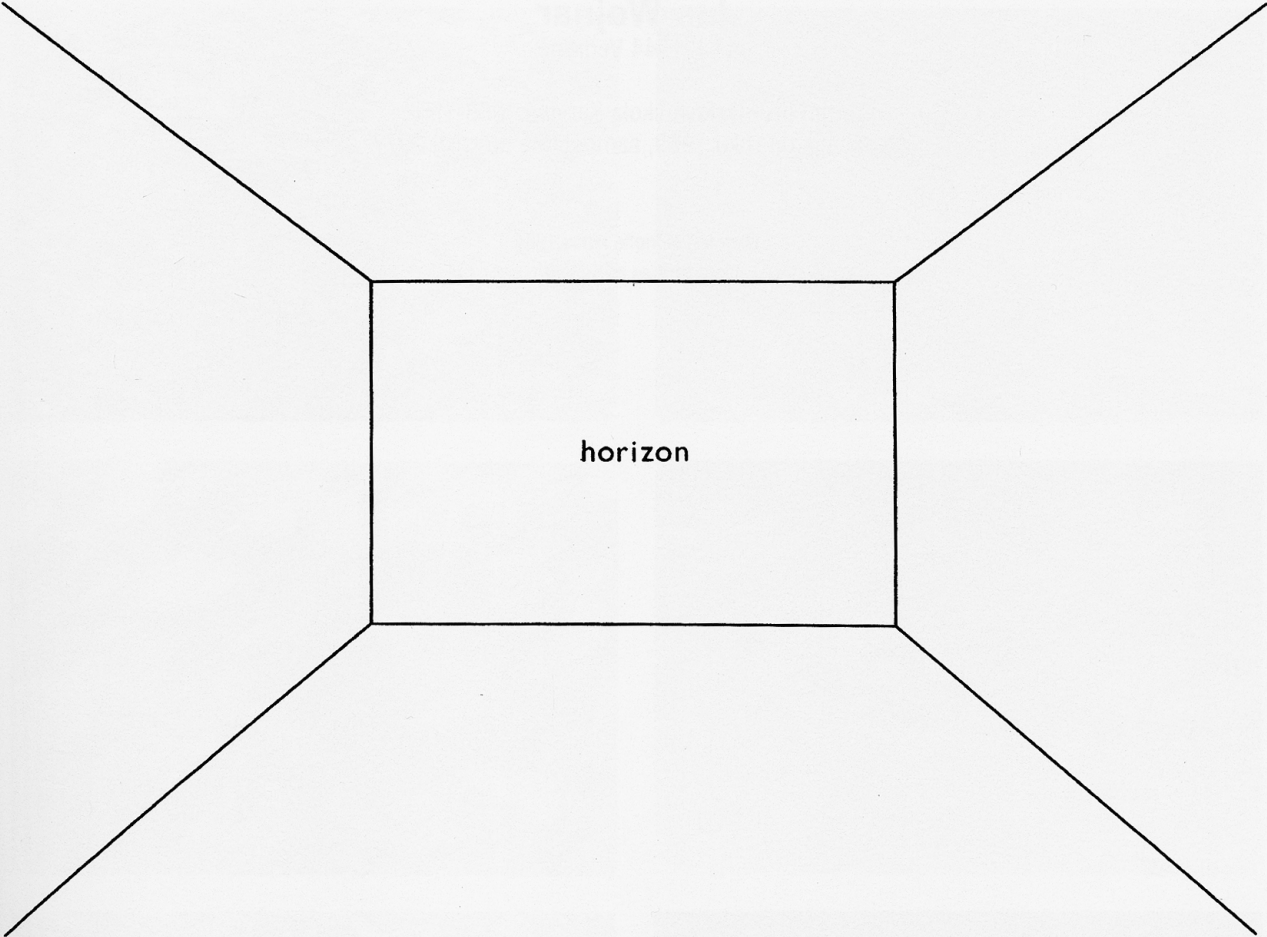
Jiří Valoch

6.9.1946 Brno

Filosofická fakulta MU Brno 1965-1970
Vystavuje od roku 1965, samostatně od roku 1967

Word Installation (Exhibition project) 1971-82

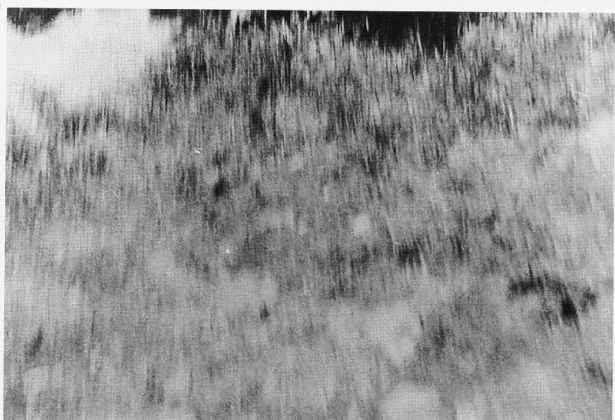
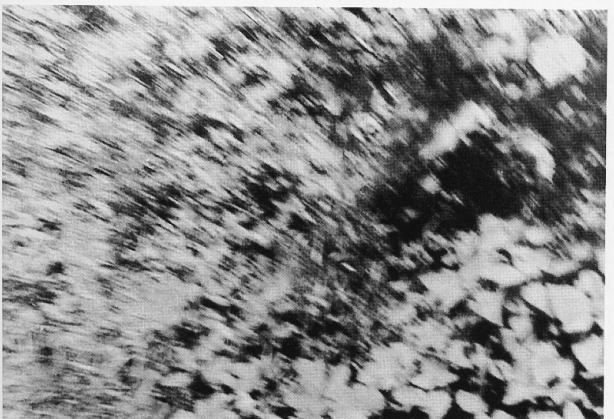
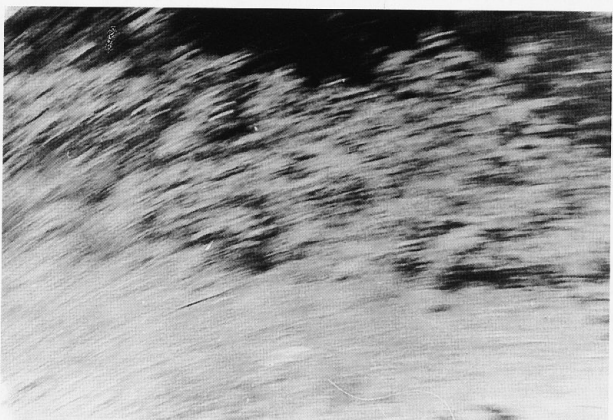
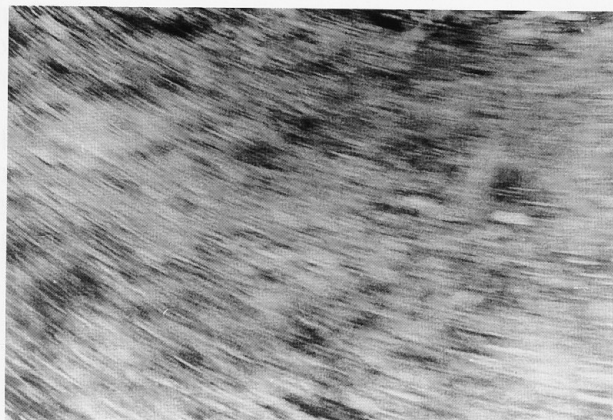
Jan Wojnar

17.8.1944 Vedryně

Strojní průmyslová škola Karviná 1958-1962
Vystavuje od roku 1969, samostatně od roku 1977

Osm fází jednoho klusu 1984

Eight Phases of Running

Poznámka:

Vzhledem k netradičnímu pojetí realizací, neidentifikujeme většinou použité materiály a rozměry.

Note:

Due to the untraditional concepts of the realizations, we do not in most cases specify the materials and techniques used.

Summary

The geopolitical development of Czechoslovakia after the Warsaw Pact invasion of 1968, and especially the systematic suppression following 1971, led Czech society into a period of evident totalitarianism, a period when time stood still. It is the very essence of art and related creative activities to search for ways of defending freedom of expression, which then creates a counterpressure and resistance. The period which the exhibition "Art When Time Stood Still" seeks to map out is no less than a testament of this reaction. It was a reaction that appeared in varying degrees of intensity/authenticity and employed various means in order to maintain sufficient room for open and free expression even at times of greatest suppression. This part of the exhibition focuses on a key area of artistic expression of the period in question: happenings, action art and concept art.

The relatively broad sphere of activities dealt with in this exhibition is presented here (albeit belatedly) to the viewing public. Hopefully the exhibition will help explain the nature of "the other side of art" in the context of art works produced at the same time which respected the traditional starting points of artistic disciplines such as painting and sculpture. It also seeks to show the particular shifts which occurred as a result of the development of art in general at that time.

The delay in presenting these forms of art is precisely the reason why the results of „the other side of art“ have until now been considered more as something on the periphery of „classical“ art. Although they have now achieved much greater understanding, they are still not seen as an equivalent of equal value within the sphere of art as a whole. In this sense it does not help even to make reference to the world where development occurred in a more natural way and where the work of its initiators was encoded at its inception and respected, even though it did not become in its culminating phase the primary interest of art specialists and the cultural public.

Whatever this situation may be in terms of how people are informed, their interests and the current situation of art, the fact remains that from the first half of the 1960s up to the first half of the 1970s there appeared a series of realizations which deserve a prominent place in the international stream of development. This was a period when, for the first and only time, a group of artists emerged who, despite the difficult climate of the day, dealt with contemporary problems in the Czech milieu, and whose work was produced not only in spiritual contact but in many cases also practical contact with protagonists throughout the world. This does not mean however only performance artists, but also those who dealt with issues such as conceptual trends and their various variations. The latter are represented in both parts of the exhibition „Art When Time Stood Still“.

We thus arrive at the sub-heading of this part of the exhibition: Actions, Concepts and Events. We understand events as activities, (not to be confused with collective or individual "Events" as a specific creative method or sphere, especially in Northern America); they were a specifically Czech phenomenon motivated primarily by the ideological pressure of the Communist regime, which tried to prevent all attempts at presenting authentic artistic expression. With the exception of organizations such as the Aktuál group (Milan Knížák, Jan Mach, Vít Mach, Jan Trtílek, Soňa Švecová and for a time Robert Wittman) and the „exercises“ of Eugen Brikcius, the following events were in their first phase (i.e. until about 1975) more like friends' meetings. They included the first land art symposium at Lemberk in 1969, the Open Air meetings of Jan Steklík and

Aleš Lamr in Potštejn (1974-1980), the Profile-Meeting of Olaf Hanel in Světlá nad Sázavou (1970) and its resulting organization which later led to the legendary bus tours of the Crusaders' School of Pure Humour Without Jokes, which did not have any aesthetically-based purpose. These "outings" included Steklík's Rites of Spring in a garden below Petřín Hill in Prague belonging to Stanislav Tůma (1971-1972), the directorial excursions of the Crusaders' School (Karel Nepraš and Jan Steklík), taking samples of beer in various places around Bohemia (1971), and their attempts at climbing Říp Hill. The excursions of Jiří Valoch and his friends into the countryside around Brno should also be mentioned.

Although these events were for the most part not intended to make a profound impact on artistic development, they appear undeniably authentic from today's point of view (given that we must continually insist on distinguishing them from "unauthenticity" as a specific phenomenon of Czech art from the mid-Sixties).

The second phase (1979-1985) in its collective forms saw events that were decidedly more prestigious for the subsequent development of art. The main reason was that they were meant to create a deliberate impact; also, their participants, together with the fresh graduates from art colleges, were not able to present the results of their work in public, i.e. at official Prague exhibition venues. Because of this lack of possibilities, artists fostered the good faith of a common approach and abandoned the possibility of officially presenting their work, instead searching for alternative ways of exhibiting. The situation of the second phase was, like that of the first one, fraught with difficulties and involved a degree of risk for those involved, and there was little reflective appraisal of the activities of that time or of the period which had preceded it. A particular problem with the second phase, therefore, was that although it followed on from „the other side of art“, a lack of information about the first phase meant that many of the earlier starting points were repeated. The difference, however, lay in the fact that the later works were more broadly conceived and were based on aesthetic principles in order to meet the requirements of the day, now for example the forms of contemporary artistic expression.

A retrospective of this chapter of Czech modern art, the exhibition „Action Art“ arranged in 1992 by Vlasta Čiháková-Noshiro at the Mánes Gallery in Prague, was the most ambitious attempt to date aimed at presenting the phenomenon of "the other side of art". It was presented more in terms of a manifestation than as a series of museum exhibits.

When Veletržní Palace, the new home of the Prague National Gallery's modern art collection, was opened in 1995, Jiří Zemánek organized a survey of the documentation of the activities described in this text. It may be assumed that his survey was the starting point for a more complete permanent exhibition of action art at the National Gallery.

Other Czech galleries, in particular several regional public galleries, also have „the other side of art“ represented in their collections.

In terms of representation in surveys of Czech art as a whole, several exhibitions staged outside the Czech Republic have featured protagonists of „the other side of art“, especially those involved in its second phase.

There follows a presentation of the individual protagonists from the years 1969-1985 in alphabetical order, although without a conscious interpretation of their work, however brief. Those wishing to research further will find pointers in the bibliography section, although the relevant information is unfortunately mostly in Czech.

Bibliografie

KAREL ADAMUS

Benamou G.: L'art aujourd'hui en Tchécoslovaquie ed. Gèneviève Benamou, Paris 1979
Autorské ruční papíry (katalog výstavy), Ostrava 1991
Umění akce (katalog výstavy) Mánes, Praha 1991
Valoch Jiří: Vizuální básně (katalog výstavy), Divadlo hudby, Olomouc 1991
Klimeš Martin: Větrné básně, katalog výstavy, Opava 1995

VLADIMÍR AMBROZ

Umění akce, (katalog výstavy), Praha Mánes, 1991

EUGEN BRIKCIUS

Jirous Ivan: Rozhovor s E.B., Výtvarná práce 19,1970,č.3
Kroutvor J.: E.B. (70.léta), Sebraný spis, Praha 1992
Jirousová Věra: E.B. Svědectví, 1980, č.62 (Paříž)
Borecký V.: E.B. Výtvarné umění, 1991, č.3.
Slavická Milena: Vítám Vás pane Brikcius, Ateliér, 1961, č.6.

PAVEL BÜCHLER

Machonin Sergej: Událost, samizdat, Praha 1976
Rezek P.: S P.B. o knize jako projektu a knize jako interpretaci, samizdat, Praha 1978
Benamou G.: L'art aujourd'hui en Tchécoslovaquie, Paříž 1980, str.146-147,176
Webb P.: P.B. interview, Undercut 1983, č.9
Benamou G.: Contemporary Artistic Sensibilities, Paříž 1985, str. 253,260,261,267
Goto J.: P.B.Principles, Creative Camera 1987, č.8-9
Horsfield č.: Senses of identity, Creative Camera 1987, č. 11
Titterington Ch.: Historical Handshakes, Toned with Gold, Variant, 1988,č.5
Newman M.: Untitled Portraits (katalog), Glasgow 1988
Durden m.: Vestiges, Creative Camera 1988, č.11
Pisecký V.: Buchlerovy portréty beze jména, Obrys (Mnichov) 1988, č.3
Gaskell I.: Photography and Art - What Next? Apollo, Spt.1989
Dunn A.: Bellgrove (katalog), Glasgow 1991
Durden M.: Excavations, Creative Camera, 1991, č. 313
Barclay Morgan A.: Interview, Art Papers, Atlanta 1993, č.1.
Hunt Ian: Subsequent Purchasers, Portfolio Magazine, 1995, č. 22
Allen N.: Pavel Buchler, Source (Belfast) 1996, č.1.

VÁCLAV CIGLER

Chalupecký Jindřich: Umění v našem věku, Výtvarné umění 1970, č.2, s. 65-74
Vzdušné zámký pro Prahu - Václav Cigler, Vladimír Fiřt, Milena Lamarová, Alena Žbirková, Umění a řemesla 1975, č. 3, s.58-63
Mládková Meda: Václav Cigler - text katalogu výstavy Czechoslovak glass: Seven masters, American Craft Museum I, New York, 14.ledna - 29.května 1983
Hejdová Eva: K emotivním prostorům budoucnosti, Československý architekt 1983, č.23 listopad 1983, s.8
Chalupecký Jindřich: Nové umění v Čechách, samizdat, Praha 1988.
Ricke Helmut: Neues Glas in Europa/New Glass in Europa - 50 Kunstles-50 Konzepten, katalog výstavy, Kunstmuseum Düsseldorf im Ehrenhof - Glassmuseum Henrich at occasion of Glastec 90. 18.listopadu 1990 - 13.ledna 1991
Adlerová Alena: Ciglerův objekt v hale Nationale Nederlanden v Rotterdamu, 4.str. strojopisu
Zemánek Jiří: Úvodní text katalogu výstavy V dimenzích prázdna, Galerie Votobia - Městské muzeum Olomouc 1992

VÍTEK ČAPEK

Valoch Jiří: Vítek Čapek, katalog výstavy, Galerie mladých, Brno 1988
Víček Tomáš: V dimenzích prázdna, katalog výstavy, Galerie výtvarného umění Roudnice n/Labem 1991, Východočeská galerie Pardubice 1991-92

Zemánek Jiří: V dimenzích prázdna, katalog výstavy, Oblastní galerie výtvarného umění Olomouc 1992

HUGO DEMARTINI

Padrta Jiří: Konstruktivní tendence. Výtvarné umění, 16,1966, č.6-7, s.327-340
Vachtová Ludmila: Úvod katalogu výstavy Hugo Demartini. Praha, Galerie na Karlově náměstí 1966
Padrta Jiří: Text v katalogu VI. Biennale Internazionale d'Arte Republica di San Marino Nuove tecniche d'Immagine. San Marino, Pallazzo dei Congressi 1967, s. 59
Riese Hans Peter: Bildende Kunst in der Tschechoslowakei. Der Architekt (Frankfurt am Main) 1968, No.9, s.322-324
Crispolti Enrico: Úvod katalogu výstavy Alternative Attuali. L Aquila, Castello Spagnolo 1968
Kotalík Jiří: Úvod katalogu Bienale 1969 Nürnberg - Konstruktive Kunst: Elemente und Prinzipien. Nürnberg, Kunsthalle 1969
Sekera Jan: Úvod katalogu výstavy Hugo Demartini. Louny, Galerie Benedikta Rejta 1971
Benamou G.: L'art aujourd'hui en Tchécoslovaquie, Paris 1979, s. 12-13, 176
Šmejkal František: Návraty k přírodě. Strojopis 1981 (určen pro stejnojmennou výstavu v Bělehradě). Přetištěno v: Sborník Památce Alberta Kutala. Praha 1984, s.20-31
Srp Karel: Hugo Demartini-modely. Situace 14.Praha, Jazzová sekce Svazu hudebníků 1983
Netvořice 81 - Setkání u malíře Bedřicha Dlouhého v Netvořicích. Katalog jednodenní výstavy. Strojopis 1985
Kříž Jan: Úvod katalogu výstavy Hugo Demartini-Pavel Nešleha: Objekty. Praha, Galerie Atrium 1986
Dufek Antonín: Úvod katalogu výstavy Aktuální fotografie II (Okamžik), Moravská galerie, Brno 1987
Chalupecký Jindřich: Nové umění v Čechách, Praha 1988, s.61-62
Wittlich Petr: Z druhé strany sochařství. Úvodní studie k monografickému katalogu Huga Demartiniho, 1989
Hlaváček Josef: Podrobit se nárokům bytí. Studie pro monografický katalog Huga Demartiniho, 1989

MILAN GRYGAR

Burda Vladimír: Kresba pro uši, koncert pro oči, Výtvarné umění, 4, 1969, s. 162-171
Kontová H.: Talks about this work, Flash Art, 1977,70/71,s. 46-47
Benamou Gèneviève: L'art Aujourd'hui en Tchécoslovaquie, (soukromý tisk), 1979, s.53-54
Valoch Jiří: Partitury, edice Jazzpetit, Praha 1980
M.H.Plastische muzick van Milan Grygar, HET VOLK, listopad, 1986
Šmejkal František: Dessins tchèques du 20e siècle, katalog, Centre Georges Pompidou, 1983
Thomas Karin: Tradition und Avantgarde in Prag, Pravis/DuMont Buchverlag Köln, 1991
Otevřená forma: Rozhovor Milana a Mojmíry Grygarových o Johnu Cageovi a vztazích mezi výtvarným uměním a hudbou, Ateliér 3/1994
Valoch Jiří: Milan Grygar jako malíř, Ateliér 10/1995
Petrová Eva: Grygarův Ionesco, Ateliér 23/95
Bosseur Jean-Yves: Le sonore et le Visuel, Dis Voir, Paris
Bosseur Jean-Yves: Révolutions Musicales, Minerva, Paris 1993
Das Filitplakat - Herausgegeben von Wolfgang Beilehnott a Martin Heller

MILOSLAV SONNY HALAS

Umění akce, katalog výstavy, Praha Mánes 1991

JOSEF HAMPL

Machalický Jiří: Josef Hampl, katalog výstavy, Nová síň Praha 1993
Umění akce, katalog výstavy, Praha, Mánes 1991
Střecha Evropy (Anir Witt,Josef Hampl, Svatopluk Klimeš),katalog projektu, 1994

OLAF HANEL

- Marie Zahrádková*, katalog výstavy, foyer Ministerstva vnitra ČR. 1996
Umění akce, katalog výstavy, Praha Mánes 1991
Asselin Hedwidge: Vies des Arts, No 127, juin 1987
Benamou Géneviève: Sensibilités contemporaines 1970-1984. Paris 1984
 Arts Review, Londýn, Anglie, 27. 4. 1984, s.202
Cantiéni Graham: Art Magazine, Toronto, květen 1982, pp.55-56
Cantiéni Graham: Vanguard, Vancouver, duben 1982, p.18
Cantiéni Graham: Arts Canada, Ottawa, listopad 1982, p.73
Kroutvor Josef: Bublín Olafa Hanela, Samizdat 1976

VLADIMÍR HAVLÍK

- Valoch Jiří*: Česká vizuální poezie 70.let, Literárněvědný sborník PNP, Praha 1982
Raimannová Ivona.: V.H. Někdo něco 4. Samizdat, Praha 1986
Hůla Jiří: V.H. Gramorevue, 1988, č.6
Čiháková-Noshiro Vlasta: Umění akce (katalog výstavy) Mánes, Praha 1991
Vančát Jaroslav: Akce a konzervy. Ateliér 1991, č.16
Stratil V. - Daněk L.: Kristovy roky. KURS 5, Olomouc 1992
Horáček R.: Vertikální nostalgie a světlo. Ateliér 1992, č. 21
 Katalogy výstav (1986, 1991)

PAVEL HOLOUŠ

- Partitury - Jazzpettit*, Praha 1980
8 x 2 Portfolio. Dresden 1985

MILOŠ HOUDEK

- Křeslo pro hosta KZ* 1990, č. 12
Telegraf, Ateliér, regionální tisk 1993

DALIBOR CHATRNÝ

- Benamou Géneviève*: L'Art aujourd'hui en Tchécoslovaquie. Paris 1979
Srp Karel: Situace (příloha bulletinu Jazz 1982) Praha 1982
Chalupecký Jindřich: Nové umění v Čechách. Praha 1995 (samizdat 1985)
Cornevin E.: D.Ch.Samizdat 1985-87
Fila R.: Zpětné vazby D.Ch.(katalogový list). Figaro, Bratislava 1985
Horáček R.: Prostor v díle D.Ch. Host 7, 1991, č.7
Srp Karel.: Rozhovor s D.Ch. Výtvarné umění, 1991, č.2
 Katalogy výstav (1962, 1966, 1969, 1978, 1990, 1992)

IVAN KAFKA

- Šmejkal František*: Návraty k přírodě (katalog výstavy) Bělehrad, Jugoslavie 1981
Šmejkal František: Sborník Alberta Kutala, Praha 1984
Chalupecký Jindřich: The lessons of Prague, Studio International, vol. 196, No 1 003/1982
Šmejkal František - Hlaváček Josef: Ivan Kafka, katalog výstavy, ÚMCH Praha 1985
Ševčíkovi Jana a Jiří: Michel Nuridsany, katalog výstavy, Prague - Bratislava
Ševčíkovi Jana a Jiří: Jedna generace jinak, Musée d Art Moderne de la Ville de Paris, Francie 1992
Srp Karel: Některé realizace Ivana Kafky, katalog výstavy, Galerie hl. města Praha 1992
Denk Wolfgang: Ivan Kafka - ZUR ZEIT, Ateliér 9/29.4.1993 Praha
Slavická Milena: Distant Voices, katalog výstavy, South London Gallery, London, Anglie 1994, str.24-30
Švestka Jiří: Der Riss im Raum, katalog výstavy, Martin-Gropius-Bau 1994, str.256-259, Berlin
Kafka Ivan: O „obrácených kamenech“ a instalacích, Výtvarné umění 4/1994, str.59-62, Praha 1994
Chalupecký Jindřich: Nové umění v Čechách, Nakladatelství H - H, Praha 1994
Švestka Jiří: Rej 1399-1995, katalog výstavy, Galerie Nová síň, Praha 1995

- Pánková Marcela*: Irozhovor s I.K./, Setkání, Tenisové kurty - Sparta, Výtvarné umění 1996, Praha
Crane Jeff: Ivan Kafka, Nová síň, Artforum february 1996, str.93, New York, USA

OLGA KARLÍKOVÁ

- Vachtová Ludmila*: O.K. Výtvarné umění 17, 1967
Jirousová Věra: Zpěv ptáků, Ateliér, 1990, č.20
Jirousová Věra: Partitury ptačího zpěvu, příspěvek na sympoziu Návraty k přírodě (památce F. Šmejkal). Praha 1990
 Katalogy výstav (1983/84, 1986, 1990)
Jirousová Věra: Zemi, katalog výstavy, České muzeum výtvarných umění, Praha 1993

SVATOPLUK KLIMEŠ

- Zemina Jaromír*: Pražský podzim S. K. (katalog výstavy) Opatov, Praha 1990
 Katalogy výstav (zvl. 1980, 1984, 1985, 1986, 1990, 1992)

MIROSLAV KLIVAR

- Dizionario dei pittori, scultori e incisori*, volume primo, Casa Editrice Alba, Ferrara 1974
Valoch Jiří: Česká vizuální poezie sedmdesátých let, Literárněvědný sborník Památníku národního písemnictví, Praha 1982
Mezinárodní sympozium Grafický design ve službách společnosti a pokroku, sborník, Brno 1986
Bertók I. - Janoušek I.: Počítače a umenie, Stát. pedagog. nakl. Bratislava 1988
Valoch Jiří: Akce 70.let, Umění akce, katalog výstavy, Mánes, Praha 1991
Čiháková - Noshiro Vlasta: Umění akce - umění žít, katalog výstavy, Mánes, Praha 1991

MILAN KNÍŽÁK

- Kapprow A.*: Assemblage, Environments, Happenings: Abrams, New York, USA 1966
Higgins-Vostell: Phantastic Architecture, Something Else Press, New York, USA 1969
 Sammlung Feelisch Museum am Ostwall, Dortmund, NSR 1970
 Happening - Fluxus, Kölnischer Kunstverein, Kolín nad Rýnem, NSR 1970
Knížák Milan: Zeremonien, Vice Versand, Remscheid, NSR 1971
Albrecht-Feelisch-Sohm: Milan Knížák, Stuttgart, NSR 1973
 Aktual Schmuck ČSSR, Beau Geste Press, Devon, Anglie 1974
 Documenta 6, Kassel, NSR 1977
Ruhé H.: Fluxus, Amsterdam, Holandsko, 1979
Knížák Milan: Some documentary, Ars Viva a DAAD, Záp.Berlín 1980
 Für Augen und Ohren, Akademie der Kunste, Záp.Berlín 1980
 Écouter par les yeux, ARC, Paříž, Francie 1980
Knížák Milan: Oldenbourg kunstverein, NSR 1980
Fluxus-Silverman s collection, Michigan, USA 1981
Knížák Milan: Flussiges Schweigen, Ars Viva, Záp.Berlín 1983
Knížák Milan: Etwagedichte, Probable poems, Asi básně, Remscheid, NSR 1983
Knížák Milan: Die Körper-Prozesse 1982-85, Museum Luneburg, NSR 1986
Knížák Milan: Action as a life style, Kunsthalle Hamburg a Museum Bochum, NSR 1986
Knížák Milan: Kleider auf den Körper gemalt, Sprengel Museum, Hannover, NSR 1987
 ON/OVER Museum Narodowe ve Varšavě, Polsko 1987
Umění akce, katalog výstavy, Praha Mánes 1991
Knížák Milan: Nový ráj, katalog retrospektiva, Praha Mánes 1996

J. H. KOČMAN

- Friedman K.-Gugelberger G.M.:* The stamp and stamp art, Front (San Francisco), No.4,1976
Šmejkal František: Návraty k přírodě (text for exhibition in Beograd) 1981
Šmejkal František: Návraty k přírodě Sborník památce Alberta Kutala (Praha) 1984
Šmejkal František: Výtvarná kultura (Praha) 1990, No.3. pp. 15-21
Horáček R.: Umění papíru, Rovnost, Brno, 20.10.1987
Ševčík P.: Mail art v Československém kontextu Host (Brno), No.5, 1989
Valoch Jiří: Umění v sedmdesátých letech, Sborník památce Alberta Kutala (Praha) 1984
Janoušek J.: Papiriál T90, Ateliér, No.11,p.3,1990
 Umění akce, katalog výstavy, Praha Mánes 1991

STANISLAV KOLÍBAL

- Srp Karel:* Mezi prostorem a plochou. Situace č.6, Jazzová sekce SH, Praha 1980
Miler Karel: O bytí věcí, Lidové noviny, 1992, č.284
 Katalogy výstav (1985,1988)
Judlová Marie: Ohniska znovuzrození. České umění 1956-1963 (katalog výstavy), GHMP, Praha 1994, s. 282

JAN KOTÍK

- Vachtová Ludmila:* J.K. v Liberci, Výtvarná práce 12,1963, č. 11-12, s.16
Felix T.: Malířovo ohlédnutí, Výtvarné umění 15, 1965, č. 21, s.6-8
Lamač M.: Nové obrazy J.K., Literární noviny, 1966, č.8, s.5.
Padrta J.: Nová formálnost a obsahovost v obrazech J.K., Výtvarná práce 15, 1966, č.5, s.4-5.
 Okolo J.K., Výtvarné umění 17, 1967, č. 7, s.3
Padrta J.: J.K. Literární listy, 4.7.1968, č.19.
Trinkewitz K.: Nonverbální fenomenologie ducha, Obrys, Munchen 1984
Chvatík K.: O J.K. a českém moderním umění, INDEX, Koln a Rh.1986
Pohribný Arsen: (Jubilejní) koláž pro malíře J. K. Listy II, 1986

JIRÍ KOVANDA

- Srp Karel jr.:* Jiří Kovanda, Jazz (bulletin současné hudby), 26/1980, str. 86-87
Rezek Petr: Tělo, věc a skutečnost v současném umění, str. 156, Jazzová sekce, Praha 1982
Ševčíkovi Jana a Jiří: Finzione o Realta, Flash Art, červen-červenec 1990, No.156, str.90-93
Pečínková Pavla: Contemporary Czech Painting. str. 47-77, G -B Arts International, Austrálie 1993
Kovanda Jiří: Od akce k instalaci, Výtvarné umění, Umění instalace, 4/94, str. 75-76

MILAN KOZELKA

- Valoch Jiří:* Česká vizuální poezie, Institut průmyslového designu, Praha 1975
Rezek Petr: Tělo, věc a skutečnost v současném umění, Jazzová sekce, Praha 1982
Valoch Jiří: Partitury, Jazzpetit č.3, Praha 1980

JAN KUBÍČEK

- Janík Jaroslav:* J. Balcar, V. Hájek, J. Kubiček, katalog výstavy Regionální muzeum Kolín, 1953
Padrta Jiří: Jan Kubiček, Galerie Hollar, Praha 1965
Padrta Jiří, Felix Zdeněk: Obraz a písmo, katalog výstavy Galerie V. Špály 1966.
Padrta Jiří: Nová citlivost, Dům umění Brno, Výstavní síň Mánes Praha 1996.
Padrta Jiří: Jan Kubiček, katalog výstavy Galerie V. Špály 1969
Sekera Jan: Jan Kubiček, Galerie Benedikta Rejta Louny 1970
Valoch Jiří: Jan Kubiček, Kulturní středisko Opatov Praha 1989
Nešlehová Mahulena, Dušek Antonín, Valoch Jiří: Český informel, katalog výstavy, Galerie hlavního města Praha 1991

- Hlaváček Josef:* Jiná geometrie, ÚVU, ČFVU, Ministerstvo kultury, 1991
Valoch Jiří: Jan Kubiček, Principy, systémy, konstrukce. Katalog výstavy Dům umění města Brna 1992
Keseru, Katalin, Janoušek Ivo: České geometrické umění, Mucsarnok Palme-Há, Budapest, 1993
Sekera Jan, Hlaváček Josef: Poezie racionality, katalog výstavy, České muzeum výtvarných umění Praha. 1993-94
Machalický Jiří: Česká grafika šedesátých let, 1994
Hlaváček Josef, Padrta Jiří, Čiháková Noshiro-Vlasta: Nová citlivost, katalog výstavy Galerie výtvarného umění Litoměřice 1994
Sekera Jan, Valoch Jiří, Riese Hans-Peter, Gassen W. Richard: Jan Kubiček Obrazy 1958-1995, katalog výstavy České muzeum výtvarných umění v Praze 1995

FRANTIŠEK KYNCL

- Storm W.:* Werbeagentur Broking, Düsseldorf 1974 (album, text)
 Katalogy výstav (1972, 1973, 1974, 1978, 1981, 1992)

MILAN MAUR

- Lahoda Vojtěch:* Příroda jinak, katalog výstavy SČVU Praha, 1990
Raimanová Ivona: Milan Maur - Záznamy přírody, katalog výstavy, Galerie Klatovy/Klenová, 1991
Valoch Jiří: Milan Maur - Záznamy z přírody, katalog výstavy, Galerie mladých Brno, 1985
Jirousová Věra: Zemi, katalog výstavy, České muzeum výtvarných umění Praha 1993

VLADIMÍR MERTA

- Návraty k přírodě,* katalog výstavy, Bělehrad 1981
Umění akce, katalog výstavy, Mánes, Praha 1991
Příběhy bez konce, katalog výstavy, Moravská galerie, Brno 1993
Příroda v pohybu, Videoart T84, Mánes, Praha 1994
Čiháková-Noshiro Vlasta: Mýty a banality aneb o životě textu, katalog výstavy, Špálova galerie, Galerie Behemot, Praha 1994

KAREL MILER

- Srp Karel:* Možnosti, Situace 2, Jazzová sekce, Praha 1979
Rezek P.: Tělo, věc a skutečnost v současném umění. Jazzpetit, Jazzová sekce, Praha 1982
Čiháková-Noshiro Vlasta - Jirousová Věra: Umění akce (katalog výstavy) Praha 1991

JAN MLČOCH

- Chalupecký Jindřich:* Na hranicích umění, Prostor, Praha 1990
Chalupecký Jindřich: Nové umění v Čechách, H - H, Praha 1995
Nová encyklopedie českého výtvarného umění, Academia, Praha 1995
 časopisy: Flash Art, Artitudes, Vision, Marzec, Výtvarné umění, Ateliér aj.
Čiháková-Noshiro Vlasta-Jirousová Věra: Umění akce (katalog výstavy) Praha 1991

MILOSLAV MOUCHA

- 9. Bienale Paříž,* katalog výstavy, 1975
 Moucha Pionts. Art Press, 1980.č.36
Briset P.: M.M. L Oeil, 1987, prosinec
S. Depuis, Art Press; No 36,1980 Mouchovy body
 Claire Stoulig, katalog výstavy „Nature de Dessin“
 Musée National D'Art Moderne Centre Georges Pompidou, Paris 1981
Bouisset M.M.: Art Press, 1989, č.137
Barriere M.M.: Arthèmes, 1989, duben/květen
Srp Karel: Obrazy M.M. Výtvarné umění, 1991, č.2, s.14-25

RUDOLF NĚMEC

- Brikcius Eugen:* Happening in Praque Studio International 1970, 12/6
Petrová Eva: Abstraktní figurace Rudolfa Němce, Ateliér č. 22 1991, str.15

Jirous I. M.: Zpráva o činnosti K. Š. katalog výstavy Křížovnická škola čistého humoru bez vtipu, Středočeská galerie, Praha 1991

Brikcius Eugen: Vyložení umělci, Inverze, Praha 1991

Hanel Olaf: Rudolf Němec, katalog výstavy, Středočeská galerie Praha, 1993

LADISLAV NOVÁK

Košán Jaroslav: L.N. z Třebíče. Sešity pro mladou literaturu, 1968, č.19

Šmejkal František: L.N., in.: Dictionnaire général du surrealisme et de ses environs (ed. P. Král), Paris 1982

Chalupecký Jindřich: Příběh L. N. Na hranicích umění. Arkýř 1987, (Praha 1990)

Valoch Jiří: Ladislav Novák, katalog výstavy, výstavní síň Emila Filly Ústí nad Labem, České muzeum výtvarných umění Praha, Galerie Moderního umění Hradec Králové, 1994

MIROSLAV PACNER

Vachtová Ludmila: Výtvarná práce, č.4/70

Valoch Jiří: text katalogu výstavy v Zámku Sokolov, 1986

Čiháková-Noshiro Vlasta: Česticka Tao, katalog výstavy v Galerii P. M. Bohúňa v Liptovském Mikuláši, 1992

KVĚTA PACOVSKÁ

Scharioth Barbara: Art of Květa Pacovská, München 1992

Poesio Carla: Colour and Space, Exhibition Catalogue, Florence 1992

Hošková Simeona: Collage, katalog výstavy, Praha 1993

Zougheb Henriette: Art Catalogue Book, Paris 1993

Nöel Bernard: Květa Pacovská, Art Catalogue Book, Paris 1994

Fukuda Shiged: Květa Pacovska, Exhibition Catalogue, Tokio 1995

Takeshi Matsumoto: Květa Pacovska, Exhibition Catalogue. Tokio 1995

Tetsuo Kawai: Květa Pacovska, Exhibition Catalogue, Osaka 1995

Hošková Simeona: Květa Pacovská, Kalendář 1996, Art Diary 1996

Karvová Hana: Slovník českých umělců, Praha 1996

Sylvestrová Marta: Výstava hry a řeči, Ateliér 1996

MARIÁN PALLA

Zemánek J.: Factum I. na Zbraslavi, Ateliér, 1993, č.1, s.6-7

Zemánek J.: M.P. na Sýpce, Ateliér, 1993, č.21, s.7

Katalogy výstav (1987,1988)

Jirousová Věra: Zemi, katalog výstavy, České muzeum výtvarných umění Praha 1993

PAVEL RUDOLF

Valoch Jiří: Text k samostatné výstavě, Minigalerie VÚVeL, Brno 1979

Valoch Jiří: Hudební kresby Pavla Rudolfa ,Opus Musicum, č.6,1980

Fehr M.: Aus dem Wurfel museum, Wienand Verlag Köln 1990

Gappmayr H.: Katalog k samostatné výstavě, Galerie Lindner, Wien 1992

TOMÁŠ RULLER

Šmejkal František: Návraty k přírodě, samizdat, 1981

Zhoř Igor: Pokus o pochopení, samizdat, 1988

Zhoř Igor: Tělo jako zdroj nové senzibility, Estetická výchova 1, 1988

Levin Kim: Blank Czech, Village Voice, No.38,N.Y., USA 1989

Frank Peter: Performance Pick of the Week, L.A.Weekly, No.11, USA 1990

Otevřený dialog, katalog výstavy, Bonn, SRN

Dialog Prague/Los Angeles, katalog výstavy, Los Angeles, CA.,USA 1990

Čiháková-Noshiro Vlasta: Performance jako morální postoj, Ateliér č.12, 1990

Čiháková-Noshiro Vlasta, Jirousová Věra, Umění akce, Praha Mánes 1991

ZORKA SÁGLOVÁ

Chalupecký Jindřich: Umění v našem věku, Výtvarné umění, č. 2, 1970, str.70-73 (5 reprodukcí)

Jirous Ivan: Current expression in contemporary czech art, Art Canada, No 160-161, October/November 1971, str. 62-65

SOURCE Magazine, No 11, 1974 (Sacramento, California) str. 43-45

Bénamou Géneviève: L'Art aujourd'hui en Tchecoslovaque, Paris 1979, str. 121-122 (2 reprodukcce)

Jirousová Věra: Velký malý králík - k výstavě Zorky Ságlové, Ateliér, č.14, 1990, str. 4 (1 barevná reprodukce)

Šmejkal František: Návraty k přírodě, Výtvarná kultura, č.3, 1990, str. 17-18 (1 reprodukce)

Ševčíková Jana - Ševčík Jiří: Umění akce, Ateliér, č.16, 1991, str. 4

Jirousová Věra: Velký malý králík Zorky Ságlové, Výtvarné umění č.1, 1993, str. 22-31, (12 reprodukcí, 3 barevné reprodukce)

Jappe Elisabeth: Performance Ritual Prozess, Handbuch der Aktionskunst in Europa, Prestel-Verlag, München-New York, 1993, str. 64 a str.202 (1 reprodukce)

Jirousová Věra: Poselství strohého romantismu, Lidové noviny, 23.září 1995

Valoch Jiří: Nejen králíci..., Ateliér, č.4,1996, str. 16 (3 reprodukce, 9 barevných)

ZDENĚK SEDLÁČEK

Valoch Jiří: Grafické modely, katalog výstavy, Galerie mladých, Brno 1979

JAN SMEJKAL

J.S. und G.Bussmann (Interwiew), in:8-hour drawings. Kunstpublikatie 1/79, Kunstcentrum Badhuis ,Gorinchem/Holand 1979

Beránková L. - Linhart E.: Jan Smejkal, Kunstlandschaft Bundesrepublik Klett-Cotta, Stuttgart 1984

Valoch Jiří: Písmo v obraze, katalog výstavy, Moravská galerie - Dům umění města Brna, 1992

JIŘÍ SOZANSKÝ

Terezín T80. Sborník sympozia. Praha 1982

Most 1981/82 katalog výstavy Praha 1982

Forum T88 katalog výstavy, Praha 1988.

Dialog T90, katalog výstavy, Praha 1990

Barok a dnešek. Mezinárodní výtvarné symposium, Praha 1992

Katalogy výstav (1981, 1986, 1989, 1991)

JAN STEKLÍK

Sus O.: Jak kreslí J.Steklík, Host do domu, Praha 1963

Felix Z.: Dnešek mladé generace, Výtvarné umění 1967

Jirousová Věra: Příklad postmoderny, Výtvarná práce 1970

Jirous Ivan: Current expressions in contemporary Czech art, Arts Canada 1971

Jirousová Věra, katalog výstavy: Informální kresby a koláže Jana Steklíka, Středočeská galerie Praha 1991

MILOŠ ŠEJN

McKay I.: View from route 65. Artscribe 1989

Lahoda V.: Nad zemí, Výtvarné umění, 1990

Čiháková-Noshiro Vlasta - Jirousová Věra: Umění akce, katalog výstavy, Mánes, Praha 1991

Eimert D. - Farmer J.M.: Papier und Nature, katalog výstavy, Duren 1992

Valoch Jiří: katalog výstavy, Berlín 1995

PETR ŠTEMBERA

Petr Štembera - performance. Situace II, Jazzová sekce, Praha 1981
Rezek P.: Tělo, věc a skutečnost v současném umění. Jazzpetit, Praha 1982

Čiháková-Noshiro Vlasta, Jirousová Věra, katalog výstavy Umění akce, Praha Mánes 1991

Valoch Jiří, katalog výstavy: Krajina, Sorosovo Centrum Praha, GHMP 1993

MARGITA TITLOVÁ YLOVSKY

Rozhovor s Milanem Kozelkou. Samizdat, Praha 1982.

Machalický Jiří: M.T. Výtvarné umění, 1992, č.4.

Čiháková-Noshiro Vlasta: Rozhovor s autorkou u příležitosti výstavy Lásky panenek v Praze a Karlových Varech. Ateliér 1993

JIŘÍ VALOCH

Pavlík Jan - Rossi Aldo: Jiří Valoch - poesia visiva, Beniamino Carucci Ed., Řím 1975

Jiří Valoch: Word works, Rainer Verlag, Berlin (West) 1984

Sedláček Zbyněk: Katalog výstav ve výstavní síni Emila Filly v Ústí nad Labem, Galerii moderního umění v Hradci Králové, Galerii U bílého jednorozce v Klatovech 1995-96

JAN WOJNAR

Valoch Jiří: Umělecké experimenty a proměny knihy, Literárněvědné studie/publikace, Universita J.E.Purkyně, Brno 1972

Čiháková - Noshiro Vlasta: Umění akce, katalog výstavy, Mánes, Praha 1991

Šetlík Jiří: Šedá cihla 35/1992, katalog výstavy, Galerie Klatovy-Klenová, 1992

Poznámka: vedle řady ineditních textů a Samizdatů vycházely v období 1969-85 iniciativou jednotlivců a skupin některé periodické publikace. Za všechny uvádíme:

Černé na bílém - publikace vycházející v první polovině 80.let, zařazující do evropského kontextu tvorbu českých autorů žijících doma i v zahraničí s autory evropskými. /Ukončená řada/.
 Editor František Kyncl.

Revue K - vycházející v Paříži iniciativou Jiřího Koláře od roku 1978, seznamující s výtvarnou a literární tvorbou českých autorů žijících doma i v zahraničí /redaktor Roman Kamešl/.

Vzhledem k mimořádnému významu publikační činnosti Jazzové sekce uvádíme s laskavým svolením redakce Výtvarného umění, sborníku Zakázané umění I. její celkový přehled, uspořádaný Joskou Skalníkem.

Bulletin Jazz

Odpovědný redaktor Karel Srp, výtvarný redaktor Joska Skalník.

V tomto časopise, vydávaném pro vnitřní potřebu členů Jazzové sekce, z oblasti výtvarného umění vyšly mj. následující příspěvky: Pierre Manzoni, Andy Warhol s Factory, Futurismus a hudba, Alternativní kultura, Umění vchází do ulic, profily Stanislava Zíppeho, Václava Vokolka či Jiřího Kovandy. Časopis uveřejňoval ilustrace Libora Fáry, Jiřího Laciny, Václava Vokolka, Pavla Turnovského, Jiřího Brázdý a dalších.

Jazzpetit

Literární a filozofická řada. Odpovědný redaktor Karel Srp, grafická úprava Joska Skalník. V této řadě vyšlo 29 titulů, z výtvarného umění například:

Jindřich Chaloupecký, „O dada, surrealismu v českém umění“ (Jazzpetit 2,1980). Autorova interpretace dada, koncepce českého expresionismu, názorů na význam Devětsilu a hodnocení českého surrealismu: doprovázeno reprodukcemi.

Jiří Valoch, „Partitury“ (Jazzpetit 3,1980). Ukázky a profily světových a českých umělců z oblasti grafické hudby, fónické poezie, akce, parafráze a interpretace.

Anna Fárová, „Jindřich Štyrský“ (pseudonym Annette Mousu, Jazzpetit 10,1982). Studie o Štyrském z let 1934-35 se 108 fotografickými reprodukcemi.

Karel Srp jr., „Minimal & Earth & Concept Art“ (Jazzpetit 11,1982). Dvoudílný svazek antologie amerického umění 1965-70, prezentováno 18 nejvýznamnějších umělců.

Petr Rezek, „Tělo, věc a skutečnost v současném umění“ (Jazzpetit 17, 1982). Soubor přednášek a studií autora z let 1976-81, např. na témata fenomenologie pop artu, happening, body art.

Ludvík Kundera, „Dada“ (Jazzpetit 27,1983). Kniha je pokračováním nedokončené edice Ismy. Fotografická dokumentace, historie, bilance, portréty a výběr z literatury. Josef Kroutvor, „Hlava medusy“ (Jazzpetit 29, 1986). Celý náklad zabaven StB. Kniha má tři části: 1.

„Konec umění-eseje“, 2. „Nový Leonardo-deník nezávislého umělce“, 3. „Hlava medusy-fenomenologická studie lidské hlavy“.

Jindřich Chaloupecký, „Marcel Duchamp“ (zabaveno StB,1986).

Situace

Edice současného výtvarného umění (1979-1983). Text Karel Srp jr., grafická úprava Joska Skalník. Vyšlo 16 svazků:

- 1) Adriena Šimotová - Koláže, objekty, kresby
- 2) Karel Miler - Možnosti
- 3) Jitka Svobodová - Kresby, objekty
- 4) Milan Grygar - Kresby
- 5) Emila Medková - Fotografie
- 6) Stanislav Kolibal - Mezi prostorem a plochou
- 7) Jan Svoboda - Fotografie
- 8) Eva Kmentová - Kresby, plastika
- 9) Libor Fára - Dialog projektu, okno
- 10) Václav Boštík - Obrazy
- 11) Petr Štembera - Performance
- 12) Karel Malich - Vědomí a kosmická energie
- 13) Dalibor Chatrný - Prostorová orientace
- 14) Hugo Demartini - Modely
- 15) Vladimír Janoušek - Změny

Připraveny byly svazky 16) Čestmír Kafka a 17) Květa a Jitka Válový, které už po zatčení členů výboru nevyšly.

Katalog byl vydán Českým muzeem výtvarných umění v Praze k výstavě
Umění zastaveného času - Česká výtvarná scéna 1969 - 1985,
konané ve dnech 25.9.-24.11.1996 v Husově ulici 19-21
a v domě U černé Matky Boží v Celetné 34 v Praze.

Koncepce a příprava výstavy: Alena Potůčková, Ivan Neumann, Olaf Hanel
Texty katalogu: Alena Potůčková, Ivan Neumann, Olaf Hanel, Jiří Šetlík
Soupisy výstav a akcí v letech 1969-1985: Marcela Hojdová a Lenka Vobrubová
Bibliografie: Marcela Hojdová a Lenka Vobrubová
Soupis údajů o autorech: Vladka Mazačová
Překlad: Richard Drury
Asistentky výstavy: Vladka Mazačová, Jaroslava Ditrichová a Barbora Jilečková

Fotografie: Štěpán Aussenberg, Jaroslav Bárta, Magdaléna Bláhová, Jan Diviš, Vladimír Fyman, K. Gebauer,
Štěpán Grygar, Ota Hájek, Hana Hamplová, Jiří Hampl, Bohdan Holomíček, Bořivoj Hořínek, Jan Kříž,
Aleš Lamr, Blanka Lamrová, Michal Linhart, Zdeněk Matyáško, Pavla Michálková, Jana Nováková,
Ladislav Neubert, Michal Pacina, Oto Palán, Vojtěch Písařík, Miroslav Pokorný, Karel Probošt,
Jiří Putta, Filip Skalák, Pavel Vácha, Antonín Vodák a archivy autorů a galerií.

Grafická úprava: Milan Jaroš
Tisk: Galerie Gema

ISBN 80-7056-050-9

Katalog byl vydán za podpory České pojišťovny a Galerie Gema
se spoluúčastí Moravské galerie v Brně
a Státní galerie výtvarného umění v Chebu.

Zvláštní poděkování patří hlavnímu sponsorovi České pojišťovně a.s. za její významnou pomoc při vydání tohoto katalogu i za všechnu podporu, kterou soustavně věnuje věcem umění.

